

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Ḥamishah shiṭot

Nachmanides, Moses

Zultsbakh, 1762

VD18 15256944

וירדהנס

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10835

חידושי לרב רבינו ניסים ז"ל פרק דני ממונות

בנייהו הא טובא איכא בנייהו לענין השומרים דלי עירוב פרושיות שומרין לא בעי כפירה במקלת והודאה במקלת ולי אין עירוב פרושיות שומרין לרבין כפירה במקלת והודאה במקלת . ונראה לי דלון ה"ג דתלמודא הו ידע דעירוב איכא בנייהו ופקח מיניה לדין השומרים ובדכתיבנא . אלף דהא מבני ליה מלי איכא בנייהו לענין ג' הדיוטות שכסרים לסודות והלואות דהא תרווייהו שו בכך מלתא . ומתחין דשמואל איכא בנייהו ופליגי בענין השלשה הדיוטות אם כסרים מיסא שנים או לא . והר"ד דוד בוגער ז"ל סובר דאיכא למימר דלש"ג דאחרין עירוב פרושיות ובהלואות איכא שבונו מודה מקנת אפ"ה אפטר דלא בעי שלשה ולא מומחין במלוה דהך עירוב לא קלי אכולה פרשתא דהא איכא קרא אחרינא דכתיב בלדק תפסוט עומתך דמשמע מיניה דלפילו חה כשר . וכן אי בני אחרין אין עירוב פרושין כתוב כאן אפ"ה איכא למימר דביבטי ג' מומחין בהלואות והלואות דילמוד סתום מן המפורש וילפי הלואות מגזלות דבולאו דיומי ממונות מהדדי גמרי . והאי דאחרין אי קא סבר עירוב פרושיות אפי' מומחין בני וכלא לבאורה דתלמודא סבירא לי דבע"כ בענין מומחין היינו לומר שאם אדם אומר לענין ג' שיהו כדרכי בהלואות והלואות משום עירוב פרושיות אף לענין מומחין יש לך לומר כן וכן אם אדם אומר לענין מומחין שאין עירוב פרושיות לא גמרי מהדדי אף לענין שלשה בני לומר דתרווייהו חד טעמא ניבאו :

עירוב פרושיות

פרש"י ז"ל עירוב פרושיות שדן מודה בקנת סתמו כפרשה בלאן אחר ואמר כי הוא זה אין מקומו כפרשה זו של פקדון אלא כפרשת אס כסף מלוה שלמטע היתנה לפי שאין מודה מקנת אלא במלוה שאין אדם מעיז פניו בפני ב"ח לכפור בכל לפי שגמול לו חסד ולפיכך כופר בכל פטור ומודה מקנת חיוב דאישתמוטי קא משתמט אבל כפקדון שלא טעה עמו חסד מעיז פניו לכפור בו בכל ואין כריך שיהיה מודה מקנת אלא אף כופר בכל חיוב ומש"ה מומחין ושלשה נאמרו בהלואות והלואות כמו בגזלות וחבלות דכפרשה אחת נאמרו ולמ"ד אין עירוב פרושין סבירא ליה דקרא דבי הוא זה קלי אפקדון ובעינין כשבושת השומרין כפירה במקנת וכדאיה במקנת ולא הוצרכה מלוה כפרשה זו הלכך לא אשכח בהלואות והלואות שלשה מומחין ומיניה לבתר דאשכחינן שבושת במודה מקנת של שומרים ה"ה והוא הטעם במלוה . זו היא שיטת רש"י ז"ל ואין פירושו מחזור שלא עלה על דעת לומר שיהיה פרושה זו מעורבת ושלא בתקנת ועוד שאי אפשר שיהיה דין מודה מקנת במלוה ולא כפקדון שפירי בכל מקום הפקדון במלוה לדון מודה מקנת וכופר בכל כפקדון פטור ככופר במלוה ובדאיתא כהיא בפרק השואל (דף ע"ג) גבי מתניין דהא אומר שאולם מהה וזה אומר שכורה תפס דאחרין ש"מ מנה לי בידך והלא אומר אינו יודע חיוב ומוקמינן לה בשיטת עסק שבושת ביוצאם בלתי דהוי מודה מקנת והוי מחייב שבושת שאינו יכול ליבשת ומשלים . והכי איכא בפרק הגזול ובפ' קמח דמטיעא ובפ' שבושת דהיינו . דהא דאמר בפ' הגזול דכופר בכל כפקדון חיוב דוקא בטוען נאנסו משום דטעין בדדמי ואין מעיז אבל אם טען לא הפקדת לי כלל פטור לדון אדם מעיז פניו בפני מי שיודע האמת כמוהו . אלא הכי פירושו דמ"ד עירוב פרושה סבירא ליה דכפרשה ש"ח איכא חיוב שני שבושת האחת בטוען טענת גנב ובטענה זו לא נאמר אחר יאמר כי הוא זה לחיוב הטענה היא והשבושת השנית שבושת מודה מקנת שאם טענו ב' בליים ומתרי לך והודה לו באחד מהם בהא אחר קרא אחר יאמר כי הוא זה לחיוב שבושת אע"פ שלא טען דפקדן טענת גנב ולא טענת אונס וכיון דכפרשה זו איכא שבושת כהדי למודה מקנת כפקדון ה"ה והוא הטעם למודה מקנת במלוה לפי ששניהם ענין אחד הוא . והוא שאמר בגמרא על ענין זה בפ' קמח דמטיעא ובי כתיב כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב בלומר אטענת מלוה דהיינו פקדון דומיא דמלוה הלכך שפיר ילפי שלשה מומחין בהלואות והלואות אבל למ"ד אין עירוב פרושיות סבירא לי דמאי דחייב דמתנת שבושת נס"ח היינו דוקא בטוען טענת גנב וכאשר ג"כ במקנת אבל מודה מקנת במלוה בלאו אומר לך דפטור לא א"כ יש עסק שבושת השומרין בוטיס . וא"כ לית לן שלשה ולא מומחין בהלואות והלואות והוה פירושו המוסכם מהמפרשים האחרונים ז"ל :

ובדין הוא

דלויכע מומחין משום דר' חנינא וכו' . אין ספק

דף ב' ע"א מתניתין . דיומי ממונות בג' גזלות וחבלות בג' . מסקינן בגמרא דהכי קאמר דיומי ממונות דהיינו הודאות והלואות בג' הדיוטות גזלות וחבלות בג' מומחין כולתר סמוכין ומש"ה פלגינא תנא דמתני' דאמר שלשה שלשה . וכתר הכי בני לא עריב נוק וחכי נוק כהדי גזלות וחבלות משום דהיי ממונה והיי קנסא או ממון שאינו מתקבל בראש ודע"ג נוק סוי ממונה סא אמרינן בגמרא דמשום דתנא חכי נוק מנא נוק ולא עריבינאו ולאן גזלות כולל . כל מה שאדם זוכה לענמו משל חכירו הן שחטף איזה חפץ או גזלה די או כופר בפקדון כמו שהוא מפורש מפרשת שומר חנם דהתם ולפיכך בגמרא גזלות בעינן שלשה מומחין . ולשאן חבלות כולל . כל מה שאדם אינו זוכה בו לענמו משל חפירו אלא שחבדו ממון ומוקי בגון מדליק גדיס חפירו או חובל בחפירו שחיוב בחמשה דברים וכיונא בהם . נמנא שבהלכות דמתניין בכללן כל הניוקין הן גוקי גופו הן גוקו ממונו דמה לי חבל בגופיה מה לי חבל במונויה שכולן מענין חבלות שאינו זוכה לענמו דבר החפירו ומש"ה פרכינן בגמרא נוק היינו חבלות . ולפ"ו הפירוש מתניתין מיירי בכל מיני גזלות וחבלות בין בחידי דשכיח בין בחידי דלא שכיח ככולהו בעינן ג' מומחין . והא דמגיבין בכל קלת מיני גזלות ונגיבית בגמרא פרוש כס"ד . ובתוספות פירושו דגזלות וחבלות דמתניין דמסקינן בגמרא דבעינן מומחין לאו בכל מיני גזלות דהא איכא טובא דמגיבין ליה בכל דלית בהו מומחין כדאיתא בטובתי טובא דתלמוד בפרק הגזול ע"ט (דף ע"ג) גבי ההוא גברא דגזל פדנא דתורי חבדיה . וככא מטיעא פרק השואל (דף ע"ג) גבי ההוא גברא דשאל רגא חבדיה . אה מתניין מיירי בגזלות שפ"ו חבלות בגון אדם שמתקוטט עם חכירו ונגזל מירו חמש דומיא דחבלות והוא מירי דלא שכיח ומש"ה בעינן מומחה . וכן פירושו נוק דמתניין דוקא נוק סור באדם דלא שכיח אבל נוק אדם כסור או סור כסור לא בעי מומחין כדאיתא בפרק השואל (דף ע"ג) . והוא שהקשו בגמרא נוק היינו חבלות כלומר בין דגזל דמתניין היינו אדם החבל מן הסור א"כ היינו חבלות ולפי שטתם יש לומר שגלויה כפי ותשלומי ד' וה' דבעינן מומחין לאו בעיקר הקדן מיירי דהוא חבלה הגזלה הנגזבת בכלל אלא בקנס הכפל וקנס ה' זה מיירי . ואין שיטת זו מחוורת דודאי על כל הגזלות אחרו כאן ענין ריבוייהו ג' מומחין אפילו בחידי דשכיח דהא גמרינן ליה מפרשת שומר חנם והן דלוי גזיות שלא ע"ה חבלות והוון מיירי דשכיח לפיכך אין לנו אלא כפירוש ראשון . ואפשר לי לתרן לרבדי התוספות דלע"ג דככל גזלות אחרים מודה דבעינן מומחין ובדמוכה מש"ה מ"ת מתניין מיירי לבתר תקנתא דמיקון רבנן למיבטי גזלות בחידי דשכיח הלכך מתניין מיירי דלוי דלא שכיח . ואיכא עליו א"כ כי אחר דב אחת בריה דרב איקא של עבר כהדי אונס ומתת ומתריס דתנא ושירי וכ"ת מלי שירי דהאי שירי שירי יונא בן עטין :

ע"ב גמרא

מה לי חבל בגופיה מה לי חבל במונויה דקדקו בתוספות ז"ל שחלה הוים לו להוכיח מה לי חבל במונויה מה לי חבל בגופיה דעיקר קרא אמונויה כתיב דהיינו גזלות שהיא יותר פשוט וכדאחרין בעלמא מה לי קפליה כוליה מה לי קטלה פלגא . אלא שמפני שלאן קבלה שייך בגוף טפי מן הממון לפיכך היסורי תתלי :

מאי קסבר

אי קסבר עירוב פרושיות כתוב כאן פירושו אשר ואמר שכפרשת ש"ח יש בה דין גזילה ודין מלוה כמו שגמרא בסמוך א"כ שלשה מומחין כי איכא דכתיב בגזילות ה"כ כתיבא בהלואות . ואי קא סבר אין עירוב פרושיות כתוב כאן שאין כפרשה זו דין מלוה א"כ שלשה מומחין דכתיבא כפרשה זו לא קיימו אלא גזילות בלאו הלכך בהלואות לא משעינן דין מומחין ולא שלשה . עסקא דבהלואות והלואות בעינן ג' מומחין ע"כ אית לן למימר עירוב פרושיות ולי לא בעי בהלואות ג' מומחין לית לי עירוב פרושיות והוה שיטת דס"ז ז"ל . והקשו עליו א"כ כי אחר דב אחת בריה דרב איקא דתלמודאיתא חד כשר סבירא ליה לדון עירוב פרושיות ומאן דאמר שנים שרבו דויטיס דין סבירא לי עירוב פרושיות . וא"כ כי אמרינן לקמן מלי איכא בין רב לרב אחת בריה דרב איקא ומתרינן דשמואל איכא

חידושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק דיני ממונות

כעלי הדין את דינם כדרך שאסור לבא לפני הכותים אף ע"פ שקבלו עליהם כעלי הדין את דינם ואף ע"פ שבשניהם הדין אינו כלום מן התורה אפילו הכי פדי שלא יבואו בערכאותיהם שהיא עליו יראתם או כדי שלא ישמחו ההדיוטות בכבוד המומחין אשרה תורה שלא לבא לפני ההדיוטות וזהו שאלמו של אביי לרב יוסף כלומר שאע"פ שתקנו חכמים שיהיה הדין כשר בהדיוטות עדיין איסור זה במקומו עומד ואין כח בחכמים לבטל זה והענין הוא ליטול כפרן כל מומחין וכן אע"פ שהיה יודע ששאו הגט מועיל מתקנת חכמים מ"כ"מ למה לא חשאו על איסור לפנייהם ולא לפני הדיוטות ומירצו לו דשליחותיהו קח עבדין והם שנתנו כח לרזון בהדיוטות הם עתה מוחלו ככרון על זה • ובשליחות עשין מה שששין ההדיוטות כבכל זהו שאמרנו מירי דהוא ההדלות והלואות שהדין דין ולענין האיסור סומכין על שליחות עשו הגט כמי דכתיב • וחד והקשה לו אי הכי גזירות וחכמי כלום אחר שאמר דשליחותיהו קח עבדין והכח ביד החכמים להכריח את ההדיוטות • ככתבין של מומחין א"כ כשתקנו שיהיו ההדיוטות כשרים לדיני ממונות למה הפרישו גזירות וחבלות מהדלות והלואות כמו שהתבאר בהלכה זו דגזירות וחבלות נריבין מומחין בא"י והדלות והלואות לא • והסיב שלא רבו חכמים לתת רשות אלא במה שיש בו גודך בדבר ופירשו לדין בכל שיהו סם ופירשו לו שהדיוטות נתונה בכל מלתא דשכיחא והרי גזירות ככלל ומקנת החבלות כחן שהתבאר בפרק החובל ולא פירשו לו דין א"כ לפי שש"כ לא נתנו רשות בכל מלתא דשכיחא אלא במה שיש בו משום גזירת דלת בלבד בהדלות והלואות וכמו שכתבנו למעלה • ולדבר רב אחא כריה דר"ל דשכיחא ליה דמדאורייתא חד כשר ואפילו הדיוט לפי שיטתו זו אין אגב נריבין לשליחותיהו קח עבדין אלא במירי דמדאורייתא בעינן מומחין • וכשהיה אמרינן לפנייהם ולא לפני הדיוטות • זו היא השיטה הנכונה

ד"ר סבורא ליה עירוב פרסיות ומדאורייתא בעינן בהדלות והלואות מומחין ושלמה אלא משום תקנת לווין היתרו חכמים לרזון שלא כדומחין דאי לא סבורא ליה עירוב פרסיות לא היינו נריבין להדלות והלואות תקנה להיתר הדיוטות וכן נמי כי אחר ר' חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה היא דיני ממונות דקאמר רבה לומר כל דיני ממונות הן הדלות והלואות הן גזירות וחבלות דאע"פ דאי קרא דמשפ' אחד יהי' לכם בחבלו ממונכתיב דכתי' לעיל מיני' (ויקרא כד) מכה בהמש' שלמה ומהא דאם יומת ואפ"ה מייטיב מיני' ראיה לפי שכל דיני ממונות אחד הם לענין זה דהא תלמוד משפט אחד קאמר ואם עיקר דבריו שלא נחלוק בין דיני נפשות לדיני ממונות משום משפט אחד כ"ש שלא נחלוק בין ד"מ לענין דהיינו בן גזירות וחבלות להדלות והלואות דלא הו' משפט אחד וכ"כ א"כ אפילו למאן דלית ליה עירוב פרסיות גיבש דמדאורייתא בהדלות והלואות שלש מומחין דלפיטין לכו ממונות וחבלות מתקרא דמשפט אחד יהיה לכם • ליתא דהתם טעמא אחריתא הוא ששין המחאות הדיוטין אינן שוה בכל הדין אלא כשי חומר הדין ושל ג' הלכך אע"פ דגזירות וחבלות כשי מומחין היינו מתמת חומר הדין אבל הדלות והלואות דקילי לא היו בעינן מומחין אי לאו משום עירוב פרסיות • ומעתה ר' חנינא הכי קאמר כל דיני ממונות בין גזירות וחבלות בין הדלות והלואות נריבין דרישה וחקירה דבר תורה ומומחין אלא שחכמי תקנו ותקנתם תקנה דהפקד בית דין הפקר שלא יהיו נריבין דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין דאם היו נריבין דרישה וחקירה העדיף לא יבואו עדותם בעדיקת וחקירת ויפסיד המלוה ולא ידעם להלות ללווין • וכן נמי אם אהה מלרזך דרישה וחקירה בגזירות וחבלות אהה פותח דלת בפני הגזולין והחומסין שיגזלו ויחמסו ולא ימלאו עדות העדים מכות פעם אחת לעי"פ טעם וימבטלו כל דיני גזירות וחבלות ולפיכך תקנו שלא יהיו נריבין דרישה וחקירה ומיהו מומחין בעינן ככולהו וזו עיקר המעשה של ר' חנינא וקאמר תלמודא משום דר' חנינא כלומר כמו שתקנו חכמים בכל דיני ממונות שלא יהיו נריבין דרישה וחקירה כמו כן עשו תקנה אחרת בהדלות והלואות שלא יהיו נריבין מומחין לא בא"י ולא בחו"ל אחר • כדי שלא תנעול דלת בפני לווין שלא המלוה לא יוכל לגבות חובו אלא ע"י מומחין ימנע מהלואות כדי שלא ינטרף לטרות אחריהם • אבל בגזירות וחבלות לא עשו תקנה כלל בא"י לפי שגזול או החבל ילך אלא מומחין שהם מלוין סם ומשנתנו שניהם בא"י ומש"ה אחר רבא דתרישי קתני דיני ממונות דהיינו הדלות והלואות בשלש הדיוטות מן התקנה האחרונה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין אבל גזירות וחבלות נריבין שלש מומחין לפי שהמומחין מלוין סם ולא הולכין לעשות תקנה להיתר הדיוטות • אבל כבכל שאין סם מומחין אלא לא בעיר הדיוטות אף בגזירות וחבלות נפתח דלת בפני הגזולין והחומסין • ומן הטעם שהתירו כל דיני ממונות שלא ינטרפו דרישה וחקירה מן הטעם ההוא בעלמא היתרו גזירות שהייתה נכונה כבכל אף ע"י הדיוטות במירי דשכיח ואיית ביה חסרון כים כבקי שור שבור ואדם שבור ולכל דיני הפקדון והסמורין כדליתא בפרק החובל (דף כ"ד ע"ב) ואיכא למידק טובא מדאמרין בפרק המגרש (דף ס"ח ע"ב) אביי אשכחי' לרב יוסף דהוה מעשה אנשיא אחר ליה והא אהן הדיוטות אהן ומביא לפנייהם ולא לפני כותים לפנייהם ולא לפני הדיוטות אחר ליה שליחותיהו קח עבדין ומירי דהוא ההדלות והלואות אי הכי גזירות וחבלות כו' כי עבדין שליחותיהו במלתא דשכיחא במלתא דלא שכיחא לכו עבדין שליחותיהו והבא איכא תמהי טובא חדא דמשמע לכאורה דגזירות אלא מיבטו כבכל כלל משום דהוה מלתא דלא שכיח • ועוד דהתם משמע דטעמי ההדלות והלואות משום דשליחותיהו קח עבדין והבא אחרין טעמא כדי שלא תנעול דלת בפני לווין וליכא למימר דתרווייהו נריבין דמשום דלא תנעול דלת עבדין שליחותיהו • דודאי כי היכא דכדרישה וחקירה לא נריבין לטעמא דעבדין שליחותיהו איש"פ שששין שלא כדון תורה לגמרי אף כאן אע"פ שהדין הוא במומחין מן התורה נתנו אותו חכמי להדיוטות כשכיל התקנה ואין גרזך לטעם שליחותיהו • וזו קשה דהתם משמע דתדרשה לפנייהם ולא לפני הדיוטות בעינן מומחין וא"כ אפילו למאן דלית ליה עירוב פרסיו' נבש מומחין מלפניה' ואין אחרין דתחן דלית ליה עירוב פרסיות לא בעינן מומחין • ועוד קשה דרב אחא כריה דרב אוקא דאמר מדאורייתא חד כשר משמע אפילו הדיוט דתדרשה לפנייהם ולא לפני הדיוטות איפסילו להו • והתירו הנכון לכל זה דהך סוגיא דהבא היא לענין הדין עלמו אם הוא כשר בהדיוטות אלא לא והא נפקא מעירוב פרסיות שהוה בעיקר הדין שאמרה תורה עד האלהים יבא דבר שיהיה סהם מומחין ואם אינן מומחין הדין פסול מדאורייתא ומשום גזירות חכמים הדין אפילו בהדיוטות הדין דהפקד בית דין הפקר • ואותה סוגיא כשפרק המגרש הוא ענין מלוה אחרת שאמרה תורה שאסור לבא לפני הדיוטות וע"פ קבלו עליהן

ממנו

לפי שיטה זו דכל דיני ממונות בין הדלות והלואות בין גזירות וחבלות אין נריבין דרישה וחקירה וטעמא דהדלות והלואות שלא תנעול דלת בפני לווין וטעמא דגזירות וחבלות שלא תפתח דלת בפני הגזולין והחומסין • ומש"ה אמרינן בסוף יבמות גבי עדות אשה דכיון דלית לה בטובה למישקל כדיו ממונות דמיא ולא כשי דרישה וחקירה לא בעדי קדושן וגירושין ולא בעדי מיתה וכן דעת הר"ר ויהי' ז"ל והרשב"א ז"ל • ומיהו כדיו נקבות משמע דאוקמה רבנן דאיכאיהו וכשי דרישה וחקירה דקדם חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו ולענין מומחין בהדלות והלואות אין נריבין לא בא"י ולא בא"י כדי שלא תנעול דלת אבל בגזירות וחבלות בא"י בעינן מומחין כבולן מן במירי דשכיח בין במירי דלא שכיח בא"י במירי דשכיח ואי ביה חסרון כים עבדין שליחותיהו כדליתא בחובל ובהגרש אבל במירי דלא שכיח אע"פ דלית ביה חסרון כים ובמירי דשכיח לית ביה חסרון כים לא עבדין שליחותיהו כדליתא התם וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק ה' מהלכות סנהדרין :

ומיהו

אי תפיס ניוז מיניה דמזין לא מפקין מיניה כדליתא בתוספות בפרק החובל (דף ע"ד ע"ב) ופר' קמח ד"ק (דף ע"ט ע"ב) • ובתוב היר"ף ז"ל סם כהחובל דמנהג שמי ישיבות דאע"פ דאין גזבין קנס כבכל מגדוין אותו עד דנפיש לבעל דיני' וכר' ויב' ליה מתי דחוי שרו ליה לאלתר בין איפיש מריה דנייה בין לא איפיש וכן כתוב הרמב"ם ז"ל בפרק הנכור (אלב בתוספות אחרו שאין לך גזבינא גדולה מו' ח' דמשמתין ליה ללנקטיה כבוכסיה ללפקס לגלימיה הוא) אלא מגדוין אותו ולכתר זמן נידוי שריבין ליה :

אלא מעתה

ששן לא ישלמו טיר' דש"י ז"ל מאחר שהבשיר חכמים את ההדיוטות הדין כדיוטין מומחין סהם כשרים מן התורה יש לנו לומר שאם טעו לא ישלמו כדון כל המומחין שאם טעו לא ישלמו • והקשו עליו דאפשר לומר שלא עשו אותם חכמים במומחין לענין משלומין • ועוד שאפילו במומחין עתה סהם כשרים מן התורה אפשר שלא אחרו בהם שאם טעו לא ישלמו אלא מפני שנטלו רשות מריש גזירות או מן הנשיא וכדליתא לקמן אבל אחר הדיוטין אע"פ סהם כשרים אינן פטורין מלשלם • ומירלו דהך דלקמן דבעין נקטת רשות מריש גזירות היינו דוקא במומחה לריש שאינו כשר מן התורה וכמו שכתבנו לפנינו • אבל הדיוטין הכשרים מן התורה כן פטורין מלשלם לעולם מן התורה לפי שאין למעלה מהם מתייון שהתורה עשאו דייגין ומש"ה קח מקמי תלמודא אלא מעשה טעו לא ישלמו שחאחר שעשו אותן דייגין ראוי הוא שימנו להם דין הדיוטין שהוה פטור תשלומין שה"ה החובי' לדייגין תורה כדכתיב • ומירצו לו כ"ש שאתה טעל דלת בפני לווין כלומר שמכה התקנה היא בעגמו ראוי לחייבן בתשלומין וכמו כן הקשו לרבנו רב אחא כרי' דר"ל דאמר דמדאורייתא חד כשר אלא שחכמים החמירו עליהן שיהיו שלש א"כ טעו לא ישלמו עד שתירצו לו כ"ש דנפישא וישי' קרות כלומר שלא ישלמו

המרתב"ן ז"ל שכתבו תלמודו משמו :

ד"ר סבורא ליה עירוב פרסיות ומדאורייתא בעינן בהדלות והלואות מומחין ושלמה אלא משום תקנת לווין היתרו חכמים לרזון שלא כדומחין דאי לא סבורא ליה עירוב פרסיות לא היינו נריבין להדלות והלואות תקנה להיתר הדיוטות וכן נמי כי אחר ר' חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה היא דיני ממונות דקאמר רבה לומר כל דיני ממונות הן הדלות והלואות הן גזירות וחבלות דאע"פ דאי קרא דמשפ' אחד יהי' לכם בחבלו ממונכתיב דכתי' לעיל מיני' (ויקרא כד) מכה בהמש' שלמה ומהא דאם יומת ואפ"ה מייטיב מיני' ראיה לפי שכל דיני ממונות אחד הם לענין זה דהא תלמוד משפט אחד קאמר ואם עיקר דבריו שלא נחלוק בין דיני נפשות לדיני ממונות משום משפט אחד כ"ש שלא נחלוק בין ד"מ לענין דהיינו בן גזירות וחבלות להדלות והלואות דלא הו' משפט אחד וכ"כ א"כ אפילו למאן דלית ליה עירוב פרסיות גיבש דמדאורייתא בהדלות והלואות שלש מומחין דלפיטין לכו ממונות וחבלות מתקרא דמשפט אחד יהיה לכם • ליתא דהתם טעמא אחריתא הוא ששין המחאות הדיוטין אינן שוה בכל הדין אלא כשי חומר הדין ושל ג' הלכך אע"פ דגזירות וחבלות כשי מומחין היינו מתמת חומר הדין אבל הדלות והלואות דקילי לא היו בעינן מומחין אי לאו משום עירוב פרסיות • ומעתה ר' חנינא הכי קאמר כל דיני ממונות בין גזירות וחבלות בין הדלות והלואות נריבין דרישה וחקירה דבר תורה ומומחין אלא שחכמי תקנו ותקנתם תקנה דהפקד בית דין הפקר שלא יהיו נריבין דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין דאם היו נריבין דרישה וחקירה העדיף לא יבואו עדותם בעדיקת וחקירת ויפסיד המלוה ולא ידעם להלות ללווין • וכן נמי אם אהה מלרזך דרישה וחקירה בגזירות וחבלות אהה פותח דלת בפני הגזולין והחומסין שיגזלו ויחמסו ולא ימלאו עדות העדים מכות פעם אחת לעי"פ טעם וימבטלו כל דיני גזירות וחבלות ולפיכך תקנו שלא יהיו נריבין דרישה וחקירה ומיהו מומחין בעינן ככולהו וזו עיקר המעשה של ר' חנינא וקאמר תלמודא משום דר' חנינא כלומר כמו שתקנו חכמים בכל דיני ממונות שלא יהיו נריבין דרישה וחקירה כמו כן עשו תקנה אחרת בהדלות והלואות שלא יהיו נריבין מומחין לא בא"י ולא בחו"ל אחר • כדי שלא תנעול דלת בפני לווין שלא המלוה לא יוכל לגבות חובו אלא ע"י מומחין ימנע מהלואות כדי שלא ינטרף לטרות אחריהם • אבל בגזירות וחבלות לא עשו תקנה כלל בא"י לפי שגזול או החבל ילך אלא מומחין שהם מלוין סם ומשנתנו שניהם בא"י ומש"ה אחר רבא דתרישי קתני דיני ממונות דהיינו הדלות והלואות בשלש הדיוטות מן התקנה האחרונה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין אבל גזירות וחבלות נריבין שלש מומחין לפי שהמומחין מלוין סם ולא הולכין לעשות תקנה להיתר הדיוטות • אבל כבכל שאין סם מומחין אלא לא בעיר הדיוטות אף בגזירות וחבלות נפתח דלת בפני הגזולין והחומסין • ומן הטעם שהתירו כל דיני ממונות שלא ינטרפו דרישה וחקירה מן הטעם ההוא בעלמא היתרו גזירות שהייתה נכונה כבכל אף ע"י הדיוטות במירי דשכיח ואיית ביה חסרון כים כבקי שור שבור ואדם שבור ולכל דיני הפקדון והסמורין כדליתא בפרק החובל (דף כ"ד ע"ב) ואיכא למידק טובא מדאמרין בפרק המגרש (דף ס"ח ע"ב) אביי אשכחי' לרב יוסף דהוה מעשה אנשיא אחר ליה והא אהן הדיוטות אהן ומביא לפנייהם ולא לפני כותים לפנייהם ולא לפני הדיוטות אחר ליה שליחותיהו קח עבדין ומירי דהוא ההדלות והלואות אי הכי גזירות וחבלות כו' כי עבדין שליחותיהו במלתא דשכיחא במלתא דלא שכיחא לכו עבדין שליחותיהו והבא איכא תמהי טובא חדא דמשמע לכאורה דגזירות אלא מיבטו כבכל כלל משום דהוה מלתא דלא שכיח • ועוד דהתם משמע דטעמי ההדלות והלואות משום דשליחותיהו קח עבדין והבא אחרין טעמא כדי שלא תנעול דלת בפני לווין וליכא למימר דתרווייהו נריבין דמשום דלא תנעול דלת עבדין שליחותיהו • דודאי כי היכא דכדרישה וחקירה לא נריבין לטעמא דעבדין שליחותיהו איש"פ שששין שלא כדון תורה לגמרי אף כאן אע"פ שהדין הוא במומחין מן התורה נתנו אותו חכמי להדיוטות כשכיל התקנה ואין גרזך לטעם שליחותיהו • וזו קשה דהתם משמע דתדרשה לפנייהם ולא לפני הדיוטות בעינן מומחין וא"כ אפילו למאן דלית ליה עירוב פרסיו' נבש מומחין מלפניה' ואין אחרין דתחן דלית ליה עירוב פרסיות לא בעינן מומחין • ועוד קשה דרב אחא כריה דרב אוקא דאמר מדאורייתא חד כשר משמע אפילו הדיוט דתדרשה לפנייהם ולא לפני הדיוטות איפסילו להו • והתירו הנכון לכל זה דהך סוגיא דהבא היא לענין הדין עלמו אם הוא כשר בהדיוטות אלא לא והא נפקא מעירוב פרסיות שהוה בעיקר הדין שאמרה תורה עד האלהים יבא דבר שיהיה סהם מומחין ואם אינן מומחין הדין פסול מדאורייתא ומשום גזירות חכמים הדין אפילו בהדיוטות הדין דהפקד בית דין הפקר • ואותה סוגיא כשפרק המגרש הוא ענין מלוה אחרת שאמרה תורה שאסור לבא לפני הדיוטות וע"פ קבלו עליהן

חידושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק דיני ממונות ב

ישיבין בענין הדין לדרשו ולחקרו ולדעו בארץ של דבר אם לא יתחייבו בתשלומין אם טעו ולפיכך חייבו אותם בתשלומין כדי שיחקרו הדין כפי כחם ויודיעם . ויש הפרשים שקפ"ו היא ע"פ התקנה אלא מטעם טעו לא יטלמו וכו' כיון דאמרת דכדי שלא תטעול דלת בכני לווין לא בעינן מומחין בהודאות והלואות א"כ טעו לא יטלמו דהוא נמי תקנתא שחם פתח יטלמו יהיו חושבין עמון מן הדין ולא ימלא דין ויונעט מנהלות כיון שלא ימלא דיינין שילבו לדון את דינו . ומשני כ"ש שאתה בעל דלת בפני לווין שיאמר המלוה שמה אשכנענו היום או חתר בדון ויפטר דאזו הדיינין שלא בדון ולא אוכל להטיל מידן כלום וימנע מנהלות וכן נטעו ברוב אחר דיני ממונות (דף ל"ב) דפירש ליתא אלא חתקת דנעילה דלת :

ומ"ם אין דורשין תחלת . פירש רש"י ז"ל לדגוטי אינטיריך דלכשי מומחין דלחיים לשון גדולה ורבנות הוא . וא"ת ומי איבא מ"ד קרא קמא לא אינטיריך לגופיה ומאי טעמא דמאן דדריש תחלות . ז"ל ה"מ היבא דליבא אלא חד קרא אכל היבא דליבא תרי ותלתא קראי דמדהכי לדרשה היא נמי לדרשה :

דף ג' ע"א מדאורייתא חד כשר וכו' כבר כתבנו למעלה לסיסת רש"י ז"ל דלדברי ר"א דר"א לית ליה עירוב פרישות וא"כ א"כ ק"ל בעלמא עירוב פרישות לית הלכתא כותיה דחד כשר . אבל כבר כתבנו חסס הרמב"ן ז"ל דאפשר דאית לן עירובי פרישות לגבי דין מודה מקלע של גלוה וית לן שלשה מומחין וכמו שכתבנו למעלה הלכך אפשר דק"ל כרב אחא מדאורייתא חד כשר דכתיב כבדק תשפט עמיתך לשון יחיד וא"כ דלכאן גבי דיני נפשות ודרשה וחקרת לשון יחיד אפשר דהתם גדול שבדיינין משפטי פהיה חוקר העדים וכדאיתא במכילתא אכל הכא תשפט כתיב דמשפט דשקור האופסט כתיב ומאן דסבירא ליה דבעינן ז' מדאורייתא לא קשי' ליה תשפט דבולי בית דין קרי כלשון יחיד . והאי חד כשר מדאורייתא בין הדיוט בין מומחה קאמר והוא דגמיר מדלא כתיב ביה אלהים . וכן כתבו הרמב"ן ז"ל והרמב"ם ז"ל וכן דעת רש"י ז"ל לקמן גבי אם היה מומחה לרבים דן אפילו יחיד ומאן דהפטר מדאורייתא חד כשר והוא דמומחה קשי' ליה מאי דאריבין בנת דכ"ג א"כ דליב כהו חד דגמיר וזו מומחה כענין ודאי איבא טובא דלא גמירי בלומר ללא הוה מומחין :

דף נ' ע"ב נכתוב קרא אל השופט . קשה קלת לפי' רש"י ז"ל שפירש דראשון למומחין אחא היכי משמע משפט מומחין עד שמכא קושיא זו גורסים בתוספות אל המשפט ומדכתיב אלהים ש"מ למניינא . אלא שרש"י ז"ל סובר דשופט נמי משמע מומחה וכיון דלחיים קמא לא אהא לאשמעינן אלא מומחה דלמניינא לא אינטיריך וכיון שכן לא ה"ל למימר אלהים בקרא קמא ככאשר קראי דהא לא דמי ללחיים כתרתי דלחיים קמא לא אהא לאשמעינן אלא מומחין והכי בתרתי אהא לאשמעינן בין מניינא בין מומחין וכיון שכן לא ה"ל לומר כלשון אחד לכולן מחחר שמיין שוין . ור' יונתן ס"ל דהשופט לא משמע מומחין אלא דוקא אלהים : איטר רשמינא ליה לר' יהודה בסנהדרי גדולה וכו' . ומקשו הכא ולא אע"ג דכתיב בקרא שפטיש ימלא נמי ואין כ"ד שקול ומוסיפין עליהם עוד אחד . ותירוצו דכי דייקין ומריקין אין כ"ד שקול ומוסיפין עליהם ה"מ היבא דמניינא לא כתיב בהדיא בקרא בגון מאי דאמרינן בגמרא ומכאן שנים זקנים שנים אכל בניה שהא מנין תפוסו כשכשנים אין לומר כן :

ולענין הלכה

פסק הרמב"ם ז"ל כפרק ב' מהלכות סנהדרין כרב אחא מדאורייתא חד כשר הפילו הדיו' וטעם דשניס ערבו אין דייקין דין . וזה תמוה דהא אמרינן בגמרא בפירוש דר"א דר"א חית ליה דשמואל דס"ל דייניס דין . ומתה טיובין ליתמה ע"ז שרש"י ז"ל לא הסיג עליו כלום . ואפשר שגמיר דרש"י דרב אחא ס"ל דשמואל השניס שדנו דייניס דין היינו דוקא דמדאורייתא כשירים הטעם כמו שכתב אחד מהוה תקנתא דרבנן הוא דלפילו דנו שנים אין דייניס דין דתקנתא ג' היתה אפילו כדבעינן ודשמואל ס"ל כדבעינן שדנו דייניס דין אפילו מדרבנן אלא דלכתחלה בעינן ג' ובהא לא ק"ל כותיה דשמואל . אלא כרבי אבהו עדי שדנו אין דייניס דין מדרבנן והיינו דהתם תנא כמתניין דייני ממונות כשלשה דייניס הודאות והלואות והש"ה פסק הרמב"ן ז"ל דשניס שדנו אין דייניס דין . וכי איבא דגמירי והכלות בג' דמתניין לפכך הוה דכתיבין אין דייניס דין ה"ה הודאות והלואות בג' לפכך דכתיבין אין דייניס דין . וזהו דוקא הדיוטות אכל תלמידין פשיטא דדייניסו דין דלא גרשי ב' מומחין ממונות אחד דאמרינן לקמן אם היה מומחה לרבים דן אפילו יחיד . והא איתא בדברי הכל וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל כגמיר ח' שיהיה מומחה לרבים פומר לדון . כן נראה לי . אבל הרמב"ן ז"ל סובר דלא ק"ל כר"א דר"א דהוה ס"ל שהדיוטו כשירין לדיני ממונות מן התורה ואפילו חד נמי כשר וסוגין ככולהו תלמודא דשליחותיהו קא עבדין ולא דיינינן בכלל אף בהודאות והלואות אלא משום שליחותיהו דאומות שח"ה משני שאין שות לדון אלא למומחין וזהו כרבא וכו' אבהו ודלא כשמואל ורב אחא . וזהו דאי' כנוטה :

בשאר ב"ד . מי שמעט לי' . פי' בין דייני ממונות בין כדתי נפשות מי שמעט ליה דלא בעי ר' יהודה כ"ד נוטה בין ב"ד של כ"ג ושל שבעה ושל חמשה ושל שלשה שאין החלוק כשכיל הדין עמנו אלא כשכיל דיינין עמנו בסנהדרי גדולה של שבעים גזרת הכתוב הוא : **טוקים לה** כדתי נפשות . כלות שמה שהנכרי ב"ד נוטה חומר הוא שהמירו כדתי נפשות שלא להכשירו . אלא כ"ד חס החמירו כדתי נפשות אין לנו להחמי' כדתי ממונו' : **אלא הא דרבתן** שנים אומרים וכו' וא' אומר חייב ובאי ימלא דלא כר' יאשיהו . ה"ס א"כ דבעינן כ"ד נוטה תמולא ידעינן דאוליגין כתר רובא שכשכיל טעם זה הלוינו כ"ד נוטה כד שכלך אחר הרוב . אלא א"כ לית ליה לרבי יאשיהו כ"ד נוטה ומה שהלויכה תורה ג' גזרת הכתוב היא א"כ אין לנו לומר שכלך אחר הרוב . אלא עד שיכתימו כולן בדיון ואלה הא דתנן וכו' . וא"ת ומאי קא פריך ל' ל' יאשיהו מהא דאמרינן לעולם אימא לך דבעינן עד שיכתימו כלן ומ"ה ובאי כיון שלא הסכימו כלן לחיוב . והרב בעל המאור פירן דמתפלא קא פריך דקתני שנים אומרים חייב וא' אומר ובאי חייב דלמלא אוליגין כתר רובא . ואין נורך לכך ד"ל דמדרישא נמי פריך שפיר דכיון דקתני ובאי דמשום רובא קאמר שחם חכמי שלא הסכימו כלן . אינו ובאי שלא גמיר דיו לכות ועדיין אפשר לו להתייבב ככ"ד אחר : **ויבאר דיני נפשות דחמירי וכו'** . וא"ת א"כ ימלא דיו לכא מן הדין להיות כדון ומה כדתי נפשות בעינן שנים מחייבין על המזלאת ה"ג יבשי שיהיו המכרישים שנים . וכ"ת מדויני נפשות לכות קא חייבי לה שמכרישין ע"פ א' א"כ אויל ל' ק"ו דשאני התם דמשום קולא דסתק נפשות מכרישין ע"פ א' . ז"ל דודי מדויני נפשות לחובה הוא שלמדיון שהולכין אחר הרוב אלא שבדיני נפשות לחובה שנים ולכות ע"פ א' . אבל כדתי ממונות ח"ה לחלק בין זכות וחובה שמה שהוה זכות ליה הוא חוכלוא וכיון שלמדנו שכלך אחר הרוב א"כ לומר אלא שיהא הרוב ע"פ א' : **ותהא סנהדרין** קטנה לרביה מ"ה כדי שיגמיר הדין ככ"ג . וקשה והכי סליק אדעת' דרבי אבהו למיבצי בסנהדרי קטנה מ"ה והא כתיב ושפטו העדה והגילו העדת . כלומר עדה שופטת ועדה מלגת והא על כרחין בתחלת דין . דגמיר דין לא שייך שופטת ומלגת וא"כ אין לנו בסנהדרי קטנה אלא כ"ג עם הסהיה :

אי אפשר כדתי ביה חד דגמיר כלומר א"כ טיכניסו עמון כדתי לויבא כהו חד דגמיר וידע הדין היכן נוטה אכל ודאי לויבא כהו חד דגמיר אין דייניס כלום אחר שאינם יודעים הדין . והכא אמרינן כס' זה טורר גבי שלשה רובי בקד אי הכי כל תלתא דלא גמירי נמי . וכן נמי אי איבא כהו חד דגמיר בעינן הקד פירי לביסבור לכו וסכרי דאי לא כחאן לביטנא דמי והכי איתא בככורו לענין היתר בעדות דבעינן שלשה גברי בני הכנסת . וכן הדין לענין כשרת כדריס אמרינן דעני שלשה שיודיעם לפתוח . הר"ר דוד ז"ל : **איב דשמואל** . כתב רש"י ז"ל בקנת פירושו דלכא לא אחר איבא כתיבין דר' אבהו דרשא אית לי' דר' אבהו ורב אחא לית ליה דר' אבהו משום דאיבא למימר מדאורייתא דייניס דין כרב אחא אכל ר' אבהו אחר מדרבנן . ואינו מחזור דהא חייב לקמן דר' אשמואל פליגי בדאמרינן גברא אנכרא קא רמית ואם איתא דר' אבהו דרבנן קאמר אכל מדאורייתא דייניס דין א"כ כיוני דשמואל אלא ש"מ דר' אבהו אפילו מדאורייתא אין דייניס דין . ולי לא קשה דלע"ז דר' אבהו ושמואל לא פליגי בשנים שדנו דייניס דין

חידושי סנהדרין להר"ן וזל פרק דיני ממונות

ובקרינת שאין המקרא מחלקת מחזור שאין במשמע קרינת וסוכות שאלו
 למניין אבל בשבועים ושבועיים שהם מחלקות מפורסם רחוק הוא שאלו
 שלל בשניה על המקרא ונאמר שבועים . ואפשר שאלו שללן שבועיים
 אע"פ שמשמע שתי שבועות כמו כן אפשר שנינו ממנו שבועות הרבה
 ואפשר שם עשה כמו המסורת שהיא שבועים . ובמקל' שלל שנה הכתוב
 המסורת מן המקרא אין לנו לבטל המקרא שאף הוא מסורת הוא ולא
 סורע כמו בשביל שהוא מקובל בן בקריאתו הלכך מי שדורש מסור אפשר
 לדורש את המלה בכל מה שאפשר לקרואה ולא במקרא בלבד . וזהו מה
 שאמרנו למעלה יכול בחלב לחמו להביא אסור חף בקרב . ולא להביא את
 החלב כמו שכתבנו למעלה . וזהו דעת מי שדורש יראה יראה סמוך
 על המסורת שאם סמוך על המקרא לא היה דורש אלא יראה בלבד .
 וזהו שהקשו יראה וראה כי הדרי נטלו ופליגו להשבת נמי דלית להו
 יש אם למסורת . ה"ר דוד ז"ל . וז' לפי זה דמחן דדריש יתן דומיל
 דכי יתן מסורת דריש ובהא לא אשכחן מחן דפליג : כדרך שכל
 נראות כך על נראות . פירש"י ז"ל בדרך שהק"ה בא לראות כך בא
 לראות כך מה הוא רואה אומך כשהוא שלם חף אתה רואה אותו בשמי
 עיניך . ולא נראה לראות אומר כנגד יראה . ולראות אחר כנגד
 יראה ויראה הוא הק"ה כדכתיב יראה כל זכורך שהם נראים לנו
 והוא רואה אותם רואה שלימה . אלא ה"פ בדרך שכל בא זכורך לראות
 לגמרי כלומר שהם באים לראות לני שראם בראי שלימה כך בא לראו'
 כלומר כך יבא לראות בראיה שלימה בשמי עיניו : דרך ביטול
 חסרה תורה . פירש"י ז"ל ולא שייך ביטול אלא בקרב . שהוא משקם
 אבל בקרב . שהוא חובל לא שייך לשון ביטול אלא טיגון . והקשו עליו
 דמי לא שקינן דכדדי מים מהכל בשר בקרב ומיקרי ביטול . וי"מ דרך
 ביטול חסרה תורה כלומר דביטול שמיים יחד חסרה תורה הא זה בעצמו
 וזה בעצמו מותר באכילה כמו בשר לעצמו וק"ה לעצמו ולאו חף
 בעצמו אסור באכילה . ואף זה לא נראה דביטול חלב בעצמו מותר
 ורחמנא לא אסר אלא ביטול . ואחרים פירשו דרך ביטול חסרה תורה
 דדרישין בפי כל הכשר לא תכשל דכתיב באורייתא חד מיסור אכילה
 וחד לאיסור הנאה וחד לאיסור ביטול ואפילו האי דלחא לאסור אכילה
 כתב רחמנא בשלן ביטול ש"מ דה"ק לא אסרתי לך ביטול אלא כשהוא ער
 אכילה אם נתכשל בכני עלונו יאל ח"ב שמי"פ שנתכשל בכני עלמו
 אסור באכילה :

רפה ע"א ואם

היה מומחה לרבים דן אפילו יחיד . פירש"י
 ז"ל דהא אחיה ברב אחא בדר"ה דמדאוריית'
 חד נמי כשר ורבנן הוא דתקון שלשה תשום יושבי קרנות ומתקום שיש
 מומחה לרבים חוקמה לדאורייתא וכן אפילו יחיד . ואינו מחזור ש"כ
 הוה להו לסייגיה לרב אחא ושמואל ולאקשויי לרבא ור' אבהו . דודאי
 לפי פרש"י ז"ל לא מתכתיב דחיד דרבא לרבא ור' אבהו . דודאי
 בתלמי חו שקבלו כפירי הן דין הן טעות לפיכך פירשו דכא"כ כ"ע מרד
 דלפי"ט ז"ל דמדאורייתא בעינן ג' מומחין היינו סמוכין הא אמרינן לעיל
 דתשום געילת דלת תקנו רבנן ג' דקיימות והם געלן התקינו שאם היה
 מומחה לרבים שיהא דן יחיד . ושיהא חשוב כשלשה דקיימות והומחה
 לרבים זה שמתרגו אינו ר"ל סמוך אלא חכם מובהק כדכינו יודוע לרבים
 כגון ר' נחמן ור' אשכנזי בנת כגון אלא דנתיירא וסביירא וקייטנא רשות'
 דיניה דינא ח"ד אע"ג דלא נקט רשותא דיניה דינא ומסקינן דדינא דינ'
 ונעשה וס' לנו ג' מיני מומחין . ומומחה הבקי כדכינו שהיא מומחה לרבים המוכר הנא אע"פ
 של תורה . ומומחה הבקי כדכינו שהיא מומחה לרבים המוכר הנא אע"פ
 בשם הרוב . ז"ל שהמומחה הפשוט דן יחיד פטור מן התשלומין מפני
 שסתייבין עולה לו במקום נטילת רשות מפני שהמומחה לב' כשמתוכה
 ומנו אותו ב"ד וכן ואלא בירושלמי מתן קרו למנינא סמוכא לומר
 שהמיני הוא הסמוכות כמלא סבל הסמוך הוא מומחה לרבים ולפי"ד
 ופטור מן התשלומין ודעו דין . ומומחה לרבים שאינו סמוך דינו דין אלא
 שאם טעה חייב בתשלומין ואי נקט רשותא פטור מתשלומין או אם קבלו
 עליהו בעלי קרין כמו שיתבאר . ח"מ והלא נטילת רשות אינו אלא תק'
 ריש גלותא או מן הגביה שכל' ובדאמרי' בנת דהכל שבט והכל מחוקק
 והסמוכה אפשר שבעשה שלא מפי הגביה שכל' מי שסאו סמוך סומך .
 וכדאמרינן לקמן שהסמוכה כג' וא"כ היכי אמרינן בכל הסמוך הוא כאלו
 ככל רשות והלא לא ככל רשות מן הגביה או"כ לא הי' דחוי לסמוך שיפטור
 מתשלומין אלא הכסמוך מפי הגביה בלבד . ז"ל שכל הסמוכות הן געשות
 ברשות הגביה ולא היו סומכין אלא ברשות הגביה הלא תראה דר' חייה
 שאל מר' על סמיכת רב דכ"ל בן אחוה ירד לככל ור' היסקם בסמיכותו
 ואח"כ סמוך ר"ח ב"ג בדאמר בנת' אובח מרי מרב ורב מר' ח"מ' ובימי
 אחת בירושלמי ח"ד בר פישא בראשונה הוה כל' או' מנהה תלמידי
 כגון רב' מנהה תלמידי ר"ח ור' וכו' מרנו ותקינו כבוד לבית הגביה
 ואמרנו כ"ד שמינה גלא מדעת הגביה אין מיגוין מיניו שלא מדעת כ"פ

דף ע"א במתנה אחת כבר . פי' משום דכתיב ודס
 ובחיד ושכר שכיבה אחת במתנה או"כ
 מינה חסם ושלמים דמקיים בהו שפיר סופי' דקרא אכל עולה דבולה
 בליל מנ"ל . יש לומר דהא אמרינן בכתוב דוכתי' דלכילת מובח סתה
 אכילה וספיר מקיים בה אכילה : קרנת קרנת קרנות . משמע
 מפורש מהכל לפוס נמרח נריך להיות בס"ת קרנות בוא' ופרשת בשפה
 דיחיד . ובתכו מקנת מפרשים ז"ל שכתבו בשם הר"ה בלמי' ז"ל דלא
 כתיב קרנות לא בתוכה ולא בתמורה וא"כ הוא כ"ע . ויש כוונת כוז
 כיום כלות משה שלם ורבותינו אמרו דבלת כתיב . וכן ולעני הפילגשים
 מלח ורבותינו אמורים פלגסם חסר . וכתב הרשב"א ז"ל דהא כוי
 פלוגתא דמדוכחי ומערבאי בפלוגתא כבן אשר וכן נפתי' ובכל מקום
 שאנו מולאים מחלוקות בספרים אמרו כתם סופרי' שהולכים אחר הרוב:
כפרה בכדי . לא אשכחן . וחי'כל דמקשו וכוין דכפרה בכדי
 לא אשכחן א"כ היכי אמרו ב"ש שנים לעכב
 הוה להו לומר לתלמי לעכב דאע"ג דלא כתב רחמנא קרנות בלל היו לן
 חד לעכב דכפרה בכדי לא אשכחן . והשתא דלית לן קרנות ניבטי תלמי
 לעכב . ואפשר דב"ש לית להו סברא דכפרה בכדי לא אשכחן .
 וי"ל דב"ש אי אפשר להו למדרש מכת הפסוקים אלא שנים לעכב
 דכי אמרינן דכפרה בכדי לא אשכחן . ה"מ היכי דנימח
 דכולהו למנוה דכוין דקבך רחמנא כי הדם הוא כגסס יכפר ש"מ
 דעיקר כפרה בדם הוא אכל השחא דלית להו לב"ש קרנות קרנות
 ששה ע"כ לית לן לחומר כולה לעכב דלית במחנה אלא ד' קרנות הלכך
 דרשו הכי ארבע למנוה וב' לעכב וכהני תרי ודאי איכא כפרה דאע"ג
 דלית לא כתב רחמנא קרנות בלל ה"ל אחת לעכב מ"מ ה"ה כתב רחמנא
 וי"ו קרנות כי היכי דנימח ארבע למנוה ושנים לעכב . פ"כ ז"ל :

יכור בחלב אמו . פי' רש"י ז"ל יכור בחלב אמוהא אסור אכל
 בקרב יבא מותר לבשל אחרת יש אם למקרא וליכא מחן דפליג עלי דאי
 פליג מנ"ל דכשר בחלב אסור . והקשו עליו שהרי חף לפי המסורת אש"פ
 לקרנות חלב כמו חלב ומהא מקרא חלב ולא חלב . לפיכך פי' וכל
 בקרב לחמו לרבות אסור חף למכשל בחלב ולא להניח אסור מתכשל
 בחי'ב אלא שיבואו שניהם בדרך שדורשין לקמן גבי יראה וראה
 למ"ד יש אם למסורת . וע"ה הסיפ' אחרת יש אם למקרא לומר שאין לנו
 אלא המקרא בלבד :

ע"ב ורבנן סברי

היה מומחה לרבים דן אפילו יחיד . פירש"י
 ז"ל דהא אחיה ברב אחא בדר"ה דמדאוריית'
 חד נמי כשר ורבנן הוא דתקון שלשה תשום יושבי קרנות ומתקום שיש
 מומחה לרבים חוקמה לדאורייתא וכן אפילו יחיד . ואינו מחזור ש"כ
 הוה להו לסייגיה לרב אחא ושמואל ולאקשויי לרבא ור' אבהו . דודאי
 לפי פרש"י ז"ל לא מתכתיב דחיד דרבא לרבא ור' אבהו . דודאי
 בתלמי חו שקבלו כפירי הן דין הן טעות לפיכך פירשו דכא"כ כ"ע מרד
 דלפי"ט ז"ל דמדאורייתא בעינן ג' מומחין היינו סמוכין הא אמרינן לעיל
 דתשום געילת דלת תקנו רבנן ג' דקיימות והם געלן התקינו שאם היה
 מומחה לרבים שיהא דן יחיד . ושיהא חשוב כשלשה דקיימות והומחה
 לרבים זה שמתרגו אינו ר"ל סמוך אלא חכם מובהק כדכינו יודוע לרבים
 כגון ר' נחמן ור' אשכנזי בנת כגון אלא דנתיירא וסביירא וקייטנא רשות'
 דיניה דינא ח"ד אע"ג דלא נקט רשותא דיניה דינא ומסקינן דדינא דינ'
 ונעשה וס' לנו ג' מיני מומחין . ומומחה הבקי כדכינו שהיא מומחה לרבים המוכר הנא אע"פ
 של תורה . ומומחה הבקי כדכינו שהיא מומחה לרבים המוכר הנא אע"פ
 בשם הרוב . ז"ל שהמומחה הפשוט דן יחיד פטור מן התשלומין מפני
 שסתייבין עולה לו במקום נטילת רשות מפני שהמומחה לב' כשמתוכה
 ומנו אותו ב"ד וכן ואלא בירושלמי מתן קרו למנינא סמוכא לומר
 שהמיני הוא הסמוכות כמלא סבל הסמוך הוא מומחה לרבים ולפי"ד
 ופטור מן התשלומין ודעו דין . ומומחה לרבים שאינו סמוך דינו דין אלא
 שאם טעה חייב בתשלומין ואי נקט רשותא פטור מתשלומין או אם קבלו
 עליהו בעלי קרין כמו שיתבאר . ח"מ והלא נטילת רשות אינו אלא תק'
 ריש גלותא או מן הגביה שכל' ובדאמרי' בנת דהכל שבט והכל מחוקק
 והסמוכה אפשר שבעשה שלא מפי הגביה שכל' מי שסאו סמוך סומך .
 וכדאמרינן לקמן שהסמוכה כג' וא"כ היכי אמרינן בכל הסמוך הוא כאלו
 ככל רשות והלא לא ככל רשות מן הגביה או"כ לא הי' דחוי לסמוך שיפטור
 מתשלומין אלא הכסמוך מפי הגביה בלבד . ז"ל שכל הסמוכות הן געשות
 ברשות הגביה ולא היו סומכין אלא ברשות הגביה הלא תראה דר' חייה
 שאל מר' על סמיכת רב דכ"ל בן אחוה ירד לככל ור' היסקם בסמיכותו
 ואח"כ סמוך ר"ח ב"ג בדאמר בנת' אובח מרי מרב ורב מר' ח"מ' ובימי
 אחת בירושלמי ח"ד בר פישא בראשונה הוה כל' או' מנהה תלמידי
 כגון רב' מנהה תלמידי ר"ח ור' וכו' מרנו ותקינו כבוד לבית הגביה
 ואמרנו כ"ד שמינה גלא מדעת הגביה אין מיגוין מיניו שלא מדעת כ"פ

והרי יראה יראה

לומר דאשכחן לר' יוחנן בן דבאי
 דאמר יש אם למסורת דשמינין ל' דדריש יראה יראה וקשיא ביון דדריש
 יראה כדקרינן מקרא הוא ח"כ יש אם למקרא ולמסורת . וחלי קשיא
 וחי'ב מ' דכל פלוגתא דיש אם למקרא ולמסורת הכי היא דכ"ע אית
 להו יש אם למקרא שלא לחנם אלו קוראים בן אלא למ"ד יש אם למסורת
 ס"ל דלמסורת מני דרשין ומ"ד יש אם למקרא ס"ל דלא משגיחין
 למסורת כלל אלא קרא כדקרינן . ולימח דהא פלוגתא דקרנת קרנות
 דבסבת סבוכות מחן דלית ל' יש אם למסורת מסורת דריש ולא מקרא
 שאם אית סמוך על המקרא נפשי טובא לא ש"מ דמחן דאית ח"כ יחוס
 לית ל' מקרא . וב"מ ח"כ מחן דדריש מסורת הוה אפשר שלא יחוס
 למקרא המקובל כדכינו . י"ל היכא דשני קרא ממסורת איכא למימר
 שפ"ה המפורק סתך הכתוב והמקרא אינו אלא דרך נחות כגון בסוכות

חידושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק ריני ממונות ג

כדון חויה אלא של קבלו עליהם טעמו וכשקבלו עליהם דינו אינו חידוש אם הוא כשר שאף הדיוט ראונו מומחה כלל דינו דין כשקבלו עליהם את דינו וכדאמרינן לקמן בפ"ט דקבלוהו עליהו . אלא ודאי הכי עיקר הפירוש אי קבלוך עלייהו סתם פטור מן התשלומין מאחר שהוא מומחה וקבלו עליהם בעלי דינין הרי הוא כאלו נקט רשותא מריש גלותא ושעור התשלומין ודון הוא שהרשות שנתתו לו בעלי דינין על עמון עומדת לו במקום נטילת רשות מריש גלותא לכל העולם שהם שליטים על עמון כמו ריש גלותא על כל ישראל . וזו לא קבלוך עלייהו זיל שלים אחר שטעית ולא נטלת רשות מריש גלותא . ואם תאמר הא אמרינן לקמן דאמרו ליה דייבת לנו דין תורה ואפילו הכי משלם מכיתו ואמאי הא קבלוהו עלייהו . איכא קושט דהיא כשאינו מומחה מיירי וכדכתיבנא לשל ולפיכך טרין הוא לקבלתן אלא שקבלתן אינו מועלת לו שיפטור מן התשלומין . והגאונים ז"ל גרסו . אי את קרית להו זיל שלים ואי אינו קרין לך לא משלם . כלומר אם אתה שלחת להם מעמך וכפית אותם לדין אזו כנוח של מומחה שהוא ראוי לכוף ולדון זיל שלים אחר שלא נטלת רשות ואם אינו קרין לך כלומר שקבלוהו סתם לא משלם וזה מפורש דקבלה בסתם מהני למומחה וכדפרישנא לגרסא הראשונה ולמדנו לפי גרסא זו דדין מומחה יכול לכוף ולדון . והכי איתא בירושלמי מומחה שבפך ודן דינו דין . וכן גרסא דג' הדיוטות יכולין לכוף ולדון דלא אלים יחיד מג' הדיוטות דכולהו דייני מתקנתא דרבנן וכמו שיתבאר לפנינו . וכן גרסא שאם הג' הדיוטות נטלו רשות מריש גלותא שפטורין משלם אלא שהתוספות כתבו שאין להדיוטות נטילת רשות אלא לשעה הואיל ואין בקיפון דיינין . וכן גרסא שאם קבלו עליהם הבעלי דינין אלו הג' הדיוטות שקבלתם מהניא לפוטרו מן התשלומין אם טעו אחר שהם יכולין לכוף ולדון כמו שפטור יחיד מומחה אם קבלוהו עליו . וכי אמרינן דמדנו או הדיוטות או היחיד מומחה לכוף ולדון הני מיילי כשהנשבע מסרב מלגח לדין עם התובע אבל אם שניהם רולים לבח לדין כהא לא שייכא כפיו כלל אלא אז כבוד לו אחד וזה כבוד לו אחד בדחייתא שפירקן דלקמן . זו היא השיטה המוסכמת מהאחרונים ז"ל והתוספות ז"ל : דהראב"ש שכתב ורובא סדוקין . כלומר ראש גולה הוא עומד במקום תלך והפקדו הפקר ותקנתו ורשותו מתפשטת על כל ישראל אבל רשות הנשיא לא אלים כולי האי ואם תאמר הא אמרינן בפרק מקום שנהגו כיון שאין כפיין להו עבדי' להו כותייהו . אלתא בני בבב' כפוטין לכני ארץ ישראל . י"ד דה"מ לענין הוראה שהם מחייבים יותר דאורייתא דארץ ישראל מחייבים חבל לאלן לענינים אחרים :

יורה יורה אי דגמיר רשותא לתה ליה למשקל . ואיכא למידק והא אינוטרין ליה רשותא כדי שלא יתחייב בתשלומין אם יטעה שהרי אף לענין הוראה אמרו רמא את הטרור טהר את השמא מה טעמה עמי ומשלם מכיתו וכדאמרינן טריפה שכתבן לרבי טרפון דאמר הלכא חמורין טרפון אי לאו משום דהוי מומחה לב"ד כלומר סמוך וכדכתיבנא לשל . ותרירו בשם הרמב"ן ז"ל שקודם ששאלו לרבי על הסורסה כבר אמר ירון ודון ויש בתשמע סיהא דן כל דדיינין אפילו דוני קנסות וזו היא עיקר הסמיכה כדאמרינן בפירקן דלקמן קרו ליה רבי ויהבו ל' רשותא למידן דייני קנסות ומאחר שהיה סמוך לא היה לריך לטול רשות על פטור תשלומין לא לענין הוראה ולא לשום דבר אחר . ויש לדקדק קצת דלפוס גמרא תשמע שקודם לכן שאלו על הסורסה ואחר כך על הדין . ושם שאם עיקר השאלה היתה לפי שכבר נטל רשות ונסמך מה היתה התשובה . משום מעשה שהי' שאחרו תלמיד אל יורה אלא אם כן נטל רשות מרבו ויהי נטל רשות כשמתך שאחר דין . ויש לתרן דלרבי הרמב"ן ז"ל דהכי קאמר אף על גב דמדינא כי יהבי ליה רשותא למידן דייני קנסות לא היה לריך לטול רשות לענין פטור תשלומין לענין הוראה לריך משום מעשה שהיה שלא היה מדקדק התלמיד ההוא בלשגטו גורו שלא יורה תלמיד . אלא אם כן נטל רשות מרבו רשות ההוראה בפירוש אף על פי שנטל רשות לדון דייני קנסות . ועוד גרסא ל' לקיים דברי הרמב"ן ז"ל ולומר דמקשה ס"ל ד' דאמר ירון תהא הרשות נתונה לו לגמרי כמו שהרשות נתונה לו כשהשאלה היו סומכין אותו ואחרים לו ר' וידן דייני קנסות ולפיכך הקשה וכיון דגמיר רשותא למה ליה למישקל ומחד ליה משום מעשה שהיה שגורו ואחרו תלמיד אל יורה אלא אם כן נטל רשות מרבו ואפילו מת רבו עשו הנשיא כרבו מובחב שיגטרבו הני דין הסומכים לטול רשות מן הנשיא שיסמכו הנסמך בפרט להוראה ולדון כמו שפירשנו דבי חייה דקא בעי מדבי יורה ומחד יורה ירון ומחד ליה ירון ואחר כך סמך רבי הניח את רב כשלאה וקראו רבי ואמר ירון דיני

מיטונו מיטונו חזרו והתקינו שלא יהא כ"ד ממנה אלא מדעת הנשיא ולא היא הנשיא ממנה אלא מדעת כ"ד ע"כ . והשוואו הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה סנהדרין ואמון סומכיות שנטעו קודם התקנה זו כמו כן נאמר שהיו פטורין מן התשלומין אם טעו מדעת הנשיא היות מסכתא שכל מי שימחהו כ"ד ויהי נסמך שהי' פטור מן התשלומין זו היא השיטה הנכונה מהרמב"ן ז"ל שכתבו תלמידיו משמו . ויש כאן שיטה אחרת שסבורים שכל הסומכים שבה' אם טעו לא היו פטורים משלם אלא שאין ממנין סמוך אחד ורבים היו מומחין אותו עליהם סיהא דין ואפן לפניו וזה היה נוטל רשות מן הנשיא פטורם לענין פטור תשלומין ולפיכך יש לנו שני מיני מומחין לרבים האחד מומחה לרבים שבכל שאינו סמוך אלא דגמיר וסבור וזה דן יחידי כדבי מתובת מדרבנן והושיל כמו ג' הדיוטות וכדפרישנא לשל ולענין פטור תשלומין לריך נטילת רשות . והמומחה האחר הוא הסמוך שבה' שנטל רשות מן הנשיא לפטור מן התשלומין והמחויב רבים עליהם וזה הסמוך חשוב כמו ג' סומכים מדאורייתא והביאו רמ"א דסמוך שאינו מומחה לרבים דייני בתשלומין אם טעה מהאי דאמרינן בכבורות ומייתכן לה בתכילתא גבי מעשה בפרתו של בית מנחם שנטלה האב טלה והאכילה ר' טרפון לכלבים וכו' ואמר ר"ט הלכה חמורין טרפון א"ל ר"ע טרפון פטור אתה שאתה מומחה לב"ד וכל מהאי דאמרינן מן תשלומין והרי ר"ט סיהא סמוך ולא פטוריהו אלא מפני שהי' מומחה לב"ד . וזו אינו רמ"א דמאי מומחה לב"ד דקאמר ר"ע הייט סמוך סב"ד היו ממחין אותו וסומכין אותו וקורין אותו רבי . וכן כתב הרמב"ם ז"ל בכבורות כפירש המנהג . עוד הביאו רמ"א שהסמוך המומחה לרבים שבה' חשוב מדאורייתא כג' סומכין מאי דאמרינן בג' דאבוי כ"ד (ד' סה"ט) סיפא אינוטרין ל' ס"ד א' הואיל ותנן כדבי מומחה שאם היה מומחה לרבים דן אפילו יחידי אף בקידוש החדש כן קמ"ל ואימא ה"ל לא ס"ד שאין מומחה לרבים יותר מרמב"ם כו' אלתא יחיד מומחה לרבים כשר בד"מ מן התורה כשלאה סומכיהו"ה ה"ה ס"ד למיפך קידוש החדש מדיני ממונו' שאילו לא הי' מועיל אלא מדרבנן ומפני התקנה מה ענין זה לקידוש החדש שהוא מדאורייתא ומה רמ"א מרמב"ם לשל דבריהם . וגם זו אינה רמ"א דאיכא ליתמר דהאי שקלו וטרי' דהתם לא נחית למידן אי יחיד כשר מן התורה או לא והיה איכא למיח' דאיתא כרב אחא בר ר' אבהו דאמר מדאורייתא חד כשר . ולרבא דס"ל דמדאורייתא ג' בעינן הוה מלי למיעבד כדכתיבנא אחריתא ס"ד א' הואיל ויחיד מומחה כשר להפדת דברים אימא בקידוש החדש כן קמ"ל . ועיקר טעמא דהתם אינו אלא לומר דס"ד א' הואיל ויחיד מומחה כשר בעלמא אי לענין דיני מומחה אי לענין ספרת דברים סיהא לענין קידוש החדש כן . ועיקר דיני כשסה הראשונה שהמומחה הסמוך הוא המומחה לב"ד ואין אחר למענה וזו אינו תמאי דאמרינן לקמן דייני קנסות כמתה מאי קא מיבעי' ליה יחיד מומחה קא מיבעי' ל' אי דין דייני קנסות או לא . ופשוט ל' מתתני' דקתני בשלם מומחין דתשמע דייני מומחה פסול ואי ס"ד שיש מומח' לרבים שהוא גדול מן הסומכין ה"ל לאוקמתא לתתני' בסומכין שאינן מומחין לרבים ואיכא קא מיבעי' ל' יחיד סמוך מומחה לרבים אי דין דייני קנסות או לא . וכתבו שוה רמ"א ברורה ואין דרך לבטות ממנה . ואי אומר שאינה ברורה שיעקר השאלה היתה אי עבדו רבנן תקנתא לדיני קנסות שיוכל יחיד מומחה לדון כמו שטעו לדיני ממונות או לא ואיכא פשוט ל' מתתני' שלא עבדו רבנן תקנתא אבל לעולם אימא לך דפשיטא ל' דייני סמוך מומחה לרבים חשוב כג' מומחין לדון אפילו דייני קנסות . וכן תלמידי כתוב בקצת הנסחאות המדוקדקת יחיד מומחה קא מיבעי' ל' אי עבדו רבנן תקנתא לדיני קנסות או לא אבל מ"מ תאמת כמו השיטה הראשונה . ומ"מ במאי דפרישית דייני מומחה דייני ממונות לר' ב"ן לר' אבהו ורבה ב"ן לר' אבהו דרמ"א דמהני בשלם הדיוטות א"כ מאי פרישין לרבי אבהו לקמן מההיא דדן את הדין דתשמע דאחר דייני דין לוקמתא הויה ממוחה . י"ל דבמומחה ליכא לאוקמתא מדקתני סיפא ואם הי' מומחה לב"ד אלתא רישא לאו במומחה עסקין : כגון אמא דין יחידי . כלומר שיכול לדון יחידי מן הדין אלא שסמכיהו אמרו במסכת אבות' אל תהי דן יחידי כלומר ענה טובה קמ"ל שאין לו לסמוך על עצמו כדי שלא יכשל . ואין לפרש דהיא מיידי שהדיוטות דה"ל למימר שאין דן יחידי אלא מומחה :

אי קבלוך עלייהו לא תשלם ואי לא זיל שלים זו היא גרסת הספרים . ופי' דש"ז ז"ל אי קבלוך עליהו לגמרי לייך אחרוך אם לדין אם לטעות לא תשלם ואי לא דאמרו לך דייבת לנו דין תורה זיל שלים ומיהו מהדר דייני לא הדר דמאי להאיא דאמרינן לקמן גבי דן את הדין דמשלם מכיתו . ולא תחזור שאם קבלו טעמו נריכא למימר שאינו משלם . ועוד דהיי' מוכיחים מיני' דדיני' דינא דילתא שאני הבה שקבלו עליהם

חרושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק ריני ממונות

דיני קנסות • כן כ"ל • וה"ר דוד בוכפי"ר ז"ל תירץ דודאי כל מי שהו' דיון של תורה פטור מן התשלומין מדאורייתא וכדכתיבנא לשל גבי חלה מעתה טעה לא ישלמו ואין לנו דייטין דיני ממונות שיהיו פטורין מן התשלומין מדאורייתא ולא שלמה סמוכין שהם לאיס אכל יחיד מומחה אפילו כטל רשות ואפילו סמוך או שלשה הדיוטות אינן פטורין מתשלומין מדאורייתא • ומ"ה כשו הדייטין ליטול רשות מהנשיא או מר"ש גלותא כדי שיוכלו לכוף הכעלי דייטין ויפטרו מהתשלומין מכה הסקר כ"ד אבל לענין ההוראה מאיסור ודאי הו' יחיד מומחה שידע הדיין כשר מן התורה להורות ופטור מתשלומין • ומ"ה קא תקשו אי דגמיר והוא דיון כשר מדאורייתא למה ל"י למשקל רשותא מהנשיא לפטרו מן התשלומין הלא הוא ענתו פטור מתשלומין אם טעה אפילו מדאורייתא • ומשי מטום מעשה שר' וכו' • וגורו תלמיד אל יורה הלכה אל"כ כטל רשות מרבו וכח גורו • והוכרכו בעלי הוראה ליטול רשות להורות כדי שיפטרו מתשלומין אם טעה אכל אל תטעו בהוראתם הוראתם הוראה אפילו כי לא נקטו רשות • והיינו ה"א דין את הדין טמא מת הטפור טמא את את הטמא דמיידי בתי שאינו מומחה ואם טעה משלם הא לא טעה מה שטמא טמא ומה שטמא טמור • ויש שהיו סוברין לומר דורה לא משמע ל"י אלא דרשא ולא הלכה למעשה ומאוס דרשא בעלמא אם טעו אחרים בהוראתו ומתא שטעה אינו חייב לשלם וע"א שאל אי גמיר רשותא ל"כ למשקל אבל לא שאל על דיון וימיר ככורות שהתם מורה הלכה למעשה ודיקא מהאי עובדא דמי בנשיא כדאיתא בגמ' בענין זה • והוא מי בינים דרש לכו וכו' ואינו ככון כלל :

ע"כ מי קרמיון

ההוראה המוכר את הפסיקה (דף פ"ב) ועל נהרות יבוננה אלו נהרות ירדן והמוך קרמיון ופיג' והיכא אמרינן הכא דמי כנענים ניבאו • וכ"ל שאינו נהר יונא לנרדן וזאת מים הוו מי כנענים לפי שאין באים מכה הנהר כי הנהר יונא לפעמים וחוזר לזיתו ונשארים סם אותם מים ולא הולכים ולא באים : באותה שעה גורו תלמיד אל יורה הלכה אל"כ כטל רשות מרבו • ויש נוסחאות שכתבו בהם אל יורה הלכה במקום רבו וכו' ה"א במקום רבו לכו דוקא דודאי מדאורייתא במקום רבו אסור וכדאמרינן בסמוך תלמיד אל יורה הלכה במקום רבו אלא חוק חמנו ג' פרסאות והוא דלא דינא דאורייתא קמי' וכדמסקין בעירובין פרק אר (דף ס"ג) אמר רבא כפניו אסור וחיוב מיתה שלא כפניו אסור ואינו חייב מיתה וה"כ כפניו מתע מיתה שלא כפניו אלא שהוא תוך ג' פרסאות אסור מדאורייתא ואין חיוב מיתה וזהו בתלמוד גמור אבל בתלמוד חבר בתוך ג' פרסאות מותר • ולפי זו גורא זו ה"א מדרכנן הו"א בתלמוד גמור חון לג' פרסאות דבתוך ג' פרסאות איכא חיובא מיתה מדאורייתא • והמספ' ז"ל מופסים דרך חרות ופיג' כפניו חייב מית' והוא תוך ג' פרסאות שלא כפניו חון לג' פרסאות אסור מדאורייתא • ולדכריס ז"ל קשה א"כ למאי אילגטרכו לגזור הכא בתלמוד אל יורה אל"כ כטל רשות מרבו דהא בלא חן גורא איכא אסור דאורייתא והוכרכו להטעום גורא זו בתלמוד חבר שבתוך ג' פרסאות איכא חיובא חון לג' פרסאות מותר ומכה גורא זו נכאס אפילו חון לג' פרסאות אל"כ כטל רשות • ומשמע ל"ר דוד ז"ל דמה שהוא אסור מן התורה אפילו כנשילת רשות אסור וקת' ראי ליה מאי דאמרינן בגמ' לכו ר' מני דתני גור איכא הכא ומני' וכו' • וחלו הי' מותר כנשילת רשות אי' להם לומר שמא כטל רשות ולא הי' להם לבעוט בהוראתו • ולי אינא ראי' דאיכא לומר שהם ידעו שלא כטל רשות מר'מני אבל לעולם אימא לך דכנטל מותר וטעמא דמילתא דכיון דמאוס יקרא דרבי' הוא מני מחיל דהא ק"ל רב שמחל על כבודו כבודו מחול : גופא אמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין וכו' • ע"כ ה'א דשמואל מיידי בדלא קבלוהו עליהו דאי קבלוהו עליהו ודאן את הדין בדקבלוהו עליהו ור' אבהו פליג בשנים ה'א בשלשה מורה אע"ג דלא קבלוהו אלא שפסא ודן • ומהא שמעינן מאי דכתיבנא לשל דשלשה הדיוטות יוכלין לכוף הכתעב ולדון אלא דאי אחר הכתעב לא בעינן למידן קמיבו אלא כבי דינא אחרייתא שומעין לו ואי לא בעי למידן כופין אופו ומשמתינן ל' עד שיקבל דינא • ויש שפירשו לעולם חון כה בוד שנים לכוף ואפילו אליבא דשמואל ושמואל מיידי כה"א דתנן לקמן ועל"א וכו' • ושנים בוררין לכו עור אחד וקאמר שמואל שאם אלו שנים לא ירדו להם את השלישי ודנו שדיניהם דין ור' אבהו פליג ואמר שאין דיניהם דין • והראשון עיקר :

ואם איתא

ליהוי כשנים שדנו דיניהם דין • וז"ל והא שמואל לא אחר אלא שאם דנו דיעבד שדינן דין אבל לכתחלה מורה הוא שרדין ג' וכדמתן בתעניתין דיני ממונות בג' וכיון שכן ת"ה וסיפו דייטין דלכתחילה הו' • וז"ל דם' למקשה דכיון דשלשה הן שנתנו לדין והאחר אומר אינו ג' הו' ליה כדפייסר שאתר

שאינו יודע מה יש להם לעשות ה' להם לגמור את הדין בשנים אם איתא לשמואל שדיניהם דין • ותירץ לו שאני התם דמטיקרא ארשתא דתלתא יתבי כלומר שלא היו רוגים לדין בשנים אלא בג' כלו דרון כדי שלא יהא כ"ד חנוף וז"ל סוף הדין בתלתא שאם אחר האחד אינו יודע כ"ר ח' ז"ל שהוא כפי' רש"י ז"ל שהוא חנוף שעבר על תקנת חכמי' שתקטו שלשה ולפיכך ה' סבר המקשה שפשיטא ג' בתלתא שאין בהם תמוס חונפה • ויש שפירש כ"ד חנוף מגולה שמכניחין בהן מי המוכין ומי המחייבין כשניהם תכנינים בחיוב או כפטור משא"כ בג' שכל אחד יכול לומר לא אני המחייב או המוכי • ואם כפירש הו' לא הית' הקושיא כלום מאי' אומר אינו יודע דהבא נמי הו' ל' כ"ד חנוף :

יפה כה פשרה

דאמרינן כשנים שדנו בעלי הדין יבולין לחזור בהם נהנה גופא גופא אחריון בפשרה שאין שני בעלי הדין יבולין לחזור בהם ולפום פירושא קמא דפריש' דמיידי בלא קבלוהו עלייהו א"כ בפשרה מיידי בלא קבלוהו עלייהו אפי' אין בעלי הדין יבולין לחזור בהם • וקשה והיכא אפסד שיהא כח ביד שנים לכופין לעשות פשרה דשאלמא לפום פירושא אחרינא דפריש'גא בשנים שדנו דמיידי בזה בורר לו א' וזב"ל א' שניהם לא רבו לבחור סגלי' בפשרה מני חיובא לזקמה כגון שהסכימו לעשו' פשרה בשלם' וזב"ל א' וזל רבו לברור השנישי דבפשרה מהני ובדין לא מהני אבל לפירושא קמא קשה • וז"ל כגון שנתפטרו בעלי דין שיפטרו פשרה כיניהם וזב"ל אלו ואחריו הפשרה ביניהם ואין יבולין בעלי הדין לומר שלא יקבלו אותה בפשרה לפי שאין ראוי לפשרה דודאי ראוי לפשרה הן • לדון בענין שלשה אבל בפשרה לא :

דף' ע"א איתביה

מדקא מקשה לר' אבהו ולא קא מקש' לשמואל ש"מ דשמואל שאלת שנים ה"ה חד דאי שנים דוקא דקרא תקשה לר' אבהו לוקשי נמי לשמואל דהא דין את הדין בשאינו מומחה מיידי דאי במומחה אפילו ר' אבהו מודה דמיהד מומחה דיון כדאית' לשל ואם היה מומחה לרביס פטור דהיא ככ"ע • אלא דאיכא דלחיי' דר' אבהו קשי' לר' אבהו מכל שכן דהוא אומר בשנים דין ויניהם דין • והכ"כ בחד ובהא אסכתן דאפילו בחד דיון אכל לשמואל איכא לומר דאפילו ידע סברתיה בדוקא לא תני לאקשוי' ליה • מיהו מחיל דאמרינן לקמן מחיל לאו כהא קא מפלגי דמר סבר דין בשנים וכו' משמע דשנים לאו דוקא דהא אמרינן דמ' ד' פשרה ביחיד מוקמי' לה כמ' ד' דין בשנים ומא' דקשי' פשרה לדין • וה"ה וכה אמרינן בסמוך למה תלתא תנאי פלוגי בפשרה מ"ם תלתא ומ"ם תרי ומ"ם חד דמשמע דמוין דאמר בשנים דוקא קאמר דאי לא ליכא לא תרי תנאי • וז"ל דלא דמי פשרה לדין דבשנתא דין איכא למיידן דשנים לאו דוק' סברי השנים דיון כאחד דכיון שה' מהסך בזכותו של זה וזה מהסך בזכותו של זה נחל' שנין אלא כעין תלתמה אבל פשרה שהיא שלום ושיניהם תכניוים הו' האחד בשנים אי לאו מאוס טעמא דלהו עליה סהדי • עוד ז"ל דת"ה היו סבורים לומר בפשרה מ"ם תרי ומ"ם חד ולא היו סבורים דמ' ד' תרי סהדי חד מאוס דכי אמרינן יפה כה פשרה מכה הדין שפשרה בשנים אינו כן דאורי' בשנים וכדכתיבנא :

והלכתא

פשרה גריבא קנין • איכא למידן טובא אי פשרה גריבא קנין היכא אמרינן לשל יפה כה הפשרה מכה הדין שנים שטעו פשרה און בעלי דינין יבולין לחזור בהם דין נמי שנים שדנו אס קבלו עליהם בקנין אינן יבולין לחזור בהם דאין לאחר קנין כלום • ואיכא דמתרץ דכי פסקינן פשרה דרך קנין לא שיהיה נרדף לקנות מהם שהיו פלוגי ופלוגי שפירש' אלא שהם הסכימו שיהיה לעשות פשרה ביניהם ולא קנין מהם ויבולין לחזור בהם וכשקנו מהן שיפטרו פשרה ביניהם אז אין יבולין לחזור בהם ואם יבואו שנים ויאמרו הפשרה ביניהם חף על גב דלא קבילו עלייהו שפירש' פשרה כי היכא דבדין אס אתו תלתא הדיוטות ודנו שדיניהם דין חף על גב דלא קבילו עלייהו • ואין זה תירון כגון דאס כן מאי קא מוכה רב אשי שמע מניה פשרה איכא גריבא קנין למאן דאמר תלתא למה לי טמא בתי' ולקנו מניה דהא לא אמרינן שמהא גריבא קנין בקבלת פלוגי ופלוגי הספירש' אלא

חרושי סנהדרין להר"ן וז' פרק דיני ממונות

מוני' ס' ד' דלניו ר' מ' וחכמי' היינו כהבעל טובע ואמר לא מנחתי לכתך
צמולי' אכל להפסיד' כתובת' וכו' ובהא' נחתו כדאמר' כפ' דכתובת' (ד' ט'
האומר פתח פתוח מנחתי נחתו להפסיד' כתובתה' ולמ' ד' התם אינו נחתו
מיירי כגון שהביא עדים שגתה ולא העידו שגתה תחתיו ובהא' פליגי ר' מ'
סבר כיון דהשתא דווי תמונות הוא סני בג' ורבען סברי כיון דאפשר דיש
בו דיני נפשות אם יביא עדים שגתה תחתיו בעיני כ"ג . והקשו עליו
דלא להפסידה כתובתה אתי בעל אמתי וינטרנו לג' מומחין בג' הדיוט' .
סני לג' מ' דוראי כדתי כתוב ונט עבדון שליחותייהו וכדכתיבנא לעיל .
וטרנו דלון הכי נתי לר' מ' בג' הדיוט' סני לא משום דעיקר פלוגתייהו
הוא מי הוא דיני ממונות או דיני נפשות דלר' מ' הוא דיני ממונות
וכדדיוטות סני . ולרבען הוא דיני נפשות ובעיני כ"ג ומשום הכי ערביטו
בדין כוק וחלי כוק משום רבען דכוליהו הוו מומחין . עוד הקשו עליו
שסתם מוניה' סס רע הוא חיוב מלה כסף שחייב הבעל לחב' כלישנא
דקרא' ועבדו איתו מלה כסף . אלא סכנו ג' כ"ג יום לומר שדרכך השאלה
קורין אותו מוניה' סס רע על סס כופו חף על פי שאינו אלא להפסיד
כתובתה' וכדאמרין בג' דכתובת' (ד' ט' ט') כינר הכותב סס רע
כל לביט דין ואמר לא מנחתי לכתך בתוליה' וכו' . עוד כתב רש"י וז'
שקרא' לר' מ' דע' כמשתעו כלומר כשכח האב לגבות מלה כסף מן
הבעל משום דחיוב ק' כסף ליתא ס' כ' הכי' הבעל עדים שגתה וכתב'
הכר שקר ע' אחרים שהיומו לעירו הבעל וכה"ג . מתי טעמא
דבען דבעי כ"ג דלון לחוס טעמא חזיר ויביא הבעל עדים ויזימו לעירי
האב ויבא לידי נפשות שהרי אלו דוראים סעל אלו העדים סמוך והוזמו .
וזה טעמא רש"י וז' וכל ההלכה נמשכת ושוכל' יפה כפי פירושו ואע"פ
שיש בה קצת קושי' וכמו שכתבנו בגמ' בס' ד' ור' מ' וז' מפרש מוניה'
ס' ד' דלניו ר' מ' וחכמי' על חיוב ק' כסף ולא מיירי כשהזמו עדי הבעל
דכה"ג ליכא למיחש שיביא הבעל עדים אחרים ובדפירש רש"י וז'
אלא דמיירי כשהביא הבעל עדים כג' מ' שגינתה והוכחשו דכתי' התי'
גונא ליכא דיני נפשות לא לאשה ולא לעדים . אלא שיש לחוש טעמא יביא
הבעל עדים אחרים שיכוננו עדותם . והתרג' השלש' וזו ההכחשה היא בין
שני העדים עתה . כגון שלא כיוו העדים עדותן בחקירות וכיון
שנכתבו עדותן חייב הבעל לשלם מלה כסף שגתה כמסקר לפי' ד' מ'
סבר בג' דליכא אלא דיני ממונות ורבען סברי כג' טעמא הבעל יביא
עדים אחרים שיכוננו עדותם ואין לפרש לשיטתו ז' כשהוכחשו אלו
העדים שאלו ויפתח תחת עדים אחרים כשהעידו שכיוס' ס' היתה
האשה עמהם דכה"ג ליכא חיוב ק' כסף דשתי' כמות עדים המכחישים
וז' הו' לכו' מתי ותר' ועדיין יתמר הבעל שעדו' הם ה' מתיים ואין
לחייבו מלה כסף אלא ע"כ מיירי כשהוכחשו מ' עתה' ואלא ידעו לכוון
עדותם . ואפילו כה"ג אמרו בתוספות ז' שלא גרסה שהיה חיוב
לשלם ק' כסף דכיון דק"ל דדיני ממונות לא בעי דרושה וחקירה ח"כ
לגבי הפסד כתובתה' התינונא' והתינונא' למישרי עליו' והיך אפשר
שישלם ק' כסף אחרי' שהפסידה כתובתה' ולאשרו עליו . אלא שרמב"ן
ז' פירוש קושי' זו ואמר שאע"פ שבדיני ממונות לא בעי דרושה וחקירה'
האב כיון שעיקר העדות הוא בדיני נפשות אע"פ שיוכלין ממנה דברי
מוניה' כשם שכתב העדות לד' כ' הוא בטל לענין ד' ה' ויזנין ממנה .
אלא מ' בעיני דיני ס' ד' חלק הרב ז' וכו' ברס' וז' שיון הבעל
חייב מלה כסף עד שיוזמו העדים דוקא' דלא עגשה רחמנא' אלא כשהביא
עדים שגתה תחתיו והזמו שהיה גורם להורגו אבל כשהוכחשו שלא עג'
דינא להדינא אע"פ שהיתה מחשבתו להורגה לא נעשו הכתוב שהרי לא
הביא עדים שכיון שלא נחקרו עדותם הרי הם כאלו לא העידו כלל .
וכ"מ ז' מתי וינטרנו כמא' למיפטר מוניה' ע' על הקטנה שהרי פשיט'
שיון חייב כיון שא"ל להורגה כי קטנה היא . לא היא . דסד' א' כיון
שגתה הוא עדים שאם היתה גדולה היתה נהרגת עכשו' אע"פ שהיא
קטנה יתחייב קנס . מה שיון כן כשהוכחשו העדים אחר שלא הזמו ולא
נודתו הענין להדינא דלון סס קנס . ויש לפרש שז' ק' כסף של בעל
נחתו וכגון שהביא הבעל עדים שגתה והאב כל' לר' מ' ואמר שיוס' את
עדיו וכונתו כהזמה זו אינה אלא כדי שיגבה מלה כסף לא להרג' את
סעדים ובהא' פליגי ר' מ' סבר הואיל ואינו בא לא לגבות ממון הבעל יכול
לכוון לב' של' ג' ויקבלו הוות העדים ומחייבו הבעל ליתן מלה כסף
וכסירנה ב' ד' לון את העדים המומחין דיני נפשות יחזרו ויקבלו ההזמה
כג' סעדות שקבלו ה' ההזמה אינה כלום לגבי חיוב העדים ואין
חוששין ללבו ולא לכבודן של ראשונים וכדאיתא בגמ' . ורבען סברי
דכיון שיש בעדות האמות העדים חיוב נפשות אע"פ שהאב אינו טובע אלא
הקנס לא לקבל ההזמה אלא כג' לפי שיש בה דיני נפשות עדים המומחין
וזה ה' ירוס' עולה ופה לפי משנתנו ופני' החוקיותמות הראשונות מהגמ'
אלא סמך החוקיותמות אינן עולין ובה אלא כפירוש רש"י וז' וכמו שכתבנו
בגמ' בס' ד' . אלא בירושלמי נאמרו שם שתי הסברות ב' ו' אחד אומר
מקום שנסקלת' היא מפסידת כתובתה' וזה כפירוש רש"י וז' ובלשון אחר
ואמרו מקום שהעדים נסקל' שם גותן הבעל מלה סע' . וזה כפירוש

האחרון וכמו שפירש הרמב"ן ז' ולאבותו ספי' ר' מ' ז' שגרכיו הבעל
גותן ק' סע' כשהכחישו העדים ז' אע"פ דליון נסקל' וירושלמי אחר
כהדיא מקום שהעדים נסקל' הבעל גותן ק' סע' ולא גונבה אחריתי .
גמרא . וכי יש בו דיני נפשות מלי' הוי . פי' רש"י ז' השתא מיהא
לאו דיני נפשות הוי דליכא עדים כלומר שאינו אומר לא
פתח פתוח מנחתי . ונחתו להפסידה כתובתה' וכדאיתא בג' ד' דכתובת'
(ד' ט' ט') ואפילו למ' ד' התם אינו נחתו הא שרישנא' בתתניתין דמיירי
כגון שהביא עדים שגתה' אלא לא העידו שגתה תחתיו ובהא' ליכא ד' ז'
וא"כ מתי טעמייהו דרבען . ומתרג' עולא בחוששין ללבו שגוניה' הבעל
בכ"ד שיאמר פתח פתח מנחתי פליגי ר' מ' ורבען דרבען סברי כיון דלוחשא'
מלתא חוששין שיש עדים ואלוהן העדים שיבשו שגתה יתמשו ויבזו
וישירו בכ"ד שגתה' לפיכך לרבינן ב"ד כ"ג הואיל ואפשר שיבא הענין
לידי נפשות שאם יתחילו הדיון בשלש' האויל' ואין בהם כת' לגמור' אם יבזו
עדים יבזו הרב כמו שהו' ורחמנא' אחר' וכשרת הרע מקרבך ור' מ'
סבר אין חוששין ללבו שיבזו עדים שגתה' וכיון דהשתא ליכא אלא ד' מ'
דטין בג' . ואין זה הפירוש מחזור ולפוס' פסא' דגמ' דמשתע' שיעקור
הקושי' היא דאע"פ דידעינן דליכא עדים שגתה' מתי טעמא לא דייקן
השתא בשלש' להפסיד' כתובתה' . ועוד שהעירון שגתה' חוששין ללבו
לרבען ליתא בגמ' שיעקור הטעם הוא . כי טעמא השלשה יבזו הדיון
כמו שהו' ולא יבזרו הרע ומה אין רמו' בגמ' . ועוד דלשון חוששין
ללבו לא משמע כשם מקר' אלא חשש דבר שאינו כאמרו' ז' אלא מוניה'
לבו על כניה' סתן ממזרים . כלומר ואינן אלא דבת עס' . לפי פירושו
הקושי' כמו שפירשו דאע"פ דידעינן דליכא עדים שגתה' מתי הוי כיון
דהשתא לא בעי הבעל אלא להפסיד' כתובתה' . ומתרג' בחוששין ללבו
קא' מקלני' אם חוששין ללבו שיבזו על הדיינין אם יתחילו בשלש' ולא
יגמור על פיהם אם לא דר' מ' סבר אין חוששין ללבו אלא כל זמן שאין בו
דיני נפשות דטין בשלש' להפסידה כתובתה' או להגבות מלה סע' כפי
הפירוש האחרון וכשהיו בו דיני נפשות מוסיפין עליהן לכ"ג . ורבען
סברי חוששין ללבו ואין מחזינין את דיון בשלש' האויל' שאם יבא לידי
נפשות ח"א שיגמר דיון על טיהס' . ולפי זה הפירוש מתרג' לן הקושי'
שהקשו במשנתנו ז' לר' מ' שלש' מומחין בג' הדיוטות סני כיון דליוני
בא' אלא להפסיד' כתובתה' לפי' רש"י ז' דהיינו טעמ' דכיון דאמר' השתא
דטעמייהו דרבען משום דחוששין דדיינין ללבו חיובא' למית' דאע"פ דר' מ'
פליגי עליהו דלא חייס' ללבו ה"מ כששלש' הראשונים הם מומחין דאע"פ
דחוששין עליהן ללבו כזה אחר שהם מחשבין דדיינין אלא אם
היו הדיוטות שאינן ראויין לדון ד' ויזנינו חוקין מן הדיון ויגמרו' שלש'
אחרים במקומן ודאי ר' מ' מודה בהאי' לכו' ולפיכך לר' מ' שהיו הג'
הראשונים מומחין ראויין לדון דיני נפשות לפי' רש"י ז' או שהיו ראויין
לדון כל דיני ממונות דהיינו קנס' ק' כסף דהיינו נתי' מומחין .

דב' ע"א . חיישין ללבו והכח' בחוששין לבדן וכו' פיר' דכ"ע
לא חיישין ללבו היבט' דהוו הראשונים מומחין
ומכלל דדיינין וכדפירשנא' בסמוך אכל' אם היו הראשונים הדיוטות
והאחרונים מומחין . פשיטא' דחיישין ללבו כזה וכגון דליכנוף כ"ג לון
דיני נפשות שאמר הבעל להביא עדים שגתה תחתיו ובתני' חיבור
הכ"ד בעיני דיני ס' ד' חלק הרב ז' וכו' ברס' וז' שיון הבעל
חייב מלה כסף עד שיוזמו העדים דוקא' דלא עגשה רחמנא' אלא כשהביא
עדים שגתה תחתיו והזמו שהיה גורם להורגו אבל כשהוכחשו שלא עג'
דינא להדינא אע"פ שהיתה מחשבתו להורגה לא נעשו הכתוב שהרי לא
הביא עדים שכיון שלא נחקרו עדותם הרי הם כאלו לא העידו כלל .
וכ"מ ז' מתי וינטרנו כמא' למיפטר מוניה' ע' על הקטנה שהרי פשיט'
שיון חייב כיון שא"ל להורגה כי קטנה היא . לא היא . דסד' א' כיון
שגתה הוא עדים שאם היתה גדולה היתה נהרגת עכשו' אע"פ שהיא
קטנה יתחייב קנס . מה שיון כן כשהוכחשו העדים אחר שלא הזמו ולא
נודתו הענין להדינא דלון סס קנס . ויש לפרש שז' ק' כסף של בעל
נחתו וכגון שהביא הבעל עדים שגתה והאב כל' לר' מ' ואמר שיוס' את
עדיו וכונתו כהזמה זו אינה אלא כדי שיגבה מלה כסף לא להרג' את
סעדים ובהא' פליגי ר' מ' סבר הואיל ואינו בא לא לגבות ממון הבעל יכול
לכוון לב' של' ג' ויקבלו הוות העדים ומחייבו הבעל ליתן מלה כסף
וכסירנה ב' ד' לון את העדים המומחין דיני נפשות יחזרו ויקבלו ההזמה
כג' סעדות שקבלו ה' ההזמה אינה כלום לגבי חיוב העדים ואין
חוששין ללבו ולא לכבודן של ראשונים וכדאיתא בגמ' . ורבען סברי
דכיון שיש בעדות האמות העדים חיוב נפשות אע"פ שהאב אינו טובע אלא
הקנס לא לקבל ההזמה אלא כג' לפי שיש בה דיני נפשות עדים המומחין
וזה ה' ירוס' עולה ופה לפי משנתנו ופני' החוקיותמות הראשונות מהגמ'
אלא סמך החוקיותמות אינן עולין ובה אלא כפירוש רש"י וז' וכמו שכתבנו
בגמ' בס' ד' . אלא בירושלמי נאמרו שם שתי הסברות ב' ו' אחד אומר
מקום שנסקלת' היא מפסידת כתובתה' וזה כפירוש רש"י ז' ובלשון אחר
ואמרו מקום שהעדים נסקל' שם גותן הבעל מלה סע' . וזה כפירוש

ע"ב תבעו ממון בג' . תבעו נפשות וכו' לפירוש של
רש"י ז' שהבעל בא להפסידה
כתובתה' קשה מתי לטון תבעו דמשמע דהשתא טובעת הבעל דתובעו
לחברו משמע ותבעה' בעי' לי למתני' ועוד מה שייך הכא לטון תביעה
הרי הבעל לא בא לתבוע אלא לפטור עמו מכתובתה' ול"כ שאין אוקוסין'
דכלאון תבעו בא הכתי טרס הידיעה' כמו ותפתח ותראהו את הילך
שהכוונה והוא להפסיד' כתובתה' ומה שפסקו עד אין שייך הכא לטון תביעה
איכא למימר דבעל תבע מ' ד' לקרוע כתובתה' ואלא תשאר שיעבורה
עליו . ועוד דליכא גונא' כמי דשייך לטון תביעה' כגון שהיה חוששין
כתובתה' . ככ"ל : ו' המקים דליכא נפשות ככ"ג . פי' רש"י ז'
כתובתה' וליכא עדים בעיני כ"ג שאפשר שיבא לידי נפשות ויהרגו' אכל'
אחר

אמר וכו' ובהא' נחתו כדאמר' כפ' דכתובת' (ד' ט'
האומר פתח פתוח מנחתי נחתו להפסיד' כתובתה' ולמ' ד' התם אינו נחתו
מיירי כגון שהביא עדים שגתה ולא העידו שגתה תחתיו ובהא' פליגי ר' מ'
סבר כיון דהשתא דווי תמונות הוא סני בג' ורבען סברי כיון דאפשר דיש
בו דיני נפשות אם יביא עדים שגתה תחתיו בעיני כ"ג . והקשו עליו
דלא להפסידה כתובתה אתי בעל אמתי וינטרנו לג' מומחין בג' הדיוט' .
סני לג' מ' דוראי כדתי כתוב ונט עבדון שליחותייהו וכדכתיבנא לעיל .
וטרנו דלון הכי נתי לר' מ' בג' הדיוט' סני לא משום דעיקר פלוגתייהו
הוא מי הוא דיני ממונות או דיני נפשות דלר' מ' הוא דיני ממונות
וכדדיוטות סני . ולרבען הוא דיני נפשות ובעיני כ"ג ומשום הכי ערביטו
בדין כוק וחלי כוק משום רבען דכוליהו הוו מומחין . עוד הקשו עליו
שסתם מוניה' סס רע הוא חיוב מלה כסף שחייב הבעל לחב' כלישנא
דקרא' ועבדו איתו מלה כסף . אלא סכנו ג' כ"ג יום לומר שדרכך השאלה
קורין אותו מוניה' סס רע על סס כופו חף על פי שאינו אלא להפסיד
כתובתה' וכדאמרין בג' דכתובת' (ד' ט' ט') כינר הכותב סס רע
כל לביט דין ואמר לא מנחתי לכתך בתוליה' וכו' . עוד כתב רש"י וז'
שקרא' לר' מ' דע' כמשתעו כלומר כשכח האב לגבות מלה כסף מן
הבעל משום דחיוב ק' כסף ליתא ס' כ' הכי' הבעל עדים שגתה וכתב'
הכר שקר ע' אחרים שהיומו לעירו הבעל וכה"ג . מתי טעמא
דבען דבעי כ"ג דלון לחוס טעמא חזיר ויביא הבעל עדים ויזימו לעירי
האב ויבא לידי נפשות שהרי אלו דוראים סעל אלו העדים סמוך והוזמו .
וזה טעמא רש"י וז' וכל ההלכה נמשכת ושוכל' יפה כפי פירושו ואע"פ
שיש בה קצת קושי' וכמו שכתבנו בגמ' בס' ד' ור' מ' וז' מפרש מוניה'
ס' ד' דלניו ר' מ' וחכמי' על חיוב ק' כסף ולא מיירי כשהזמו עדי הבעל
דכה"ג ליכא למיחש שיביא הבעל עדים אחרים ובדפירש רש"י וז'
אלא דמיירי כשהביא הבעל עדים כג' מ' שגינתה והוכחשו דכתי' התי'
גונא ליכא דיני נפשות לא לאשה ולא לעדים . אלא שיש לחוש טעמא יביא
הבעל עדים אחרים שיכוננו עדותם . והתרג' השלש' וזו ההכחשה היא בין
שני העדים עתה . כגון שלא כיוו העדים עדותן בחקירות וכיון
שנכתבו עדותן חייב הבעל לשלם מלה כסף שגתה כמסקר לפי' ד' מ'
סבר בג' דליכא אלא דיני ממונות ורבען סברי כג' טעמא הבעל יביא
עדים אחרים שיכוננו עדותם ואין לפרש לשיטתו ז' כשהוכחשו אלו
העדים שאלו ויפתח תחת עדים אחרים כשהעידו שכיוס' ס' היתה
האשה עמהם דכה"ג ליכא חיוב ק' כסף דשתי' כמות עדים המכחישים
וז' הו' לכו' מתי ותר' ועדיין יתמר הבעל שעדו' הם ה' מתיים ואין
לחייבו מלה כסף אלא ע"כ מיירי כשהוכחשו מ' עתה' ואלא ידעו לכוון
עדותם . ואפילו כה"ג אמרו בתוספות ז' שלא גרסה שהיה חיוב
לשלם ק' כסף דכיון דק"ל דדיני ממונות לא בעי דרושה וחקירה ח"כ
לגבי הפסד כתובתה' התינונא' והתינונא' למישרי עליו' והיך אפשר
שישלם ק' כסף אחרי' שהפסידה כתובתה' ולאשרו עליו . אלא שרמב"ן
ז' פירוש קושי' זו ואמר שאע"פ שבדיני ממונות לא בעי דרושה וחקירה'
האב כיון שעיקר העדות הוא בדיני נפשות אע"פ שיוכלין ממנה דברי
מוניה' כשם שכתב העדות לד' כ' הוא בטל לענין ד' ה' ויזנין ממנה .
אלא מ' בעיני דיני ס' ד' חלק הרב ז' וכו' ברס' וז' שיון הבעל
חייב מלה כסף עד שיוזמו העדים דוקא' דלא עגשה רחמנא' אלא כשהביא
עדים שגתה תחתיו והזמו שהיה גורם להורגו אבל כשהוכחשו שלא עג'
דינא להדינא אע"פ שהיתה מחשבתו להורגה לא נעשו הכתוב שהרי לא
הביא עדים שכיון שלא נחקרו עדותם הרי הם כאלו לא העידו כלל .
וכ"מ ז' מתי וינטרנו כמא' למיפטר מוניה' ע' על הקטנה שהרי פשיט'
שיון חייב כיון שא"ל להורגה כי קטנה היא . לא היא . דסד' א' כיון
שגתה הוא עדים שאם היתה גדולה היתה נהרגת עכשו' אע"פ שהיא
קטנה יתחייב קנס . מה שיון כן כשהוכחשו העדים אחר שלא הזמו ולא
נודתו הענין להדינא דלון סס קנס . ויש לפרש שז' ק' כסף של בעל
נחתו וכגון שהביא הבעל עדים שגתה והאב כל' לר' מ' ואמר שיוס' את
עדיו וכונתו כהזמה זו אינה אלא כדי שיגבה מלה כסף לא להרג' את
סעדים ובהא' פליגי ר' מ' סבר הואיל ואינו בא לא לגבות ממון הבעל יכול
לכוון לב' של' ג' ויקבלו הוות העדים ומחייבו הבעל ליתן מלה כסף
וכסירנה ב' ד' לון את העדים המומחין דיני נפשות יחזרו ויקבלו ההזמה
כג' סעדות שקבלו ה' ההזמה אינה כלום לגבי חיוב העדים ואין
חוששין ללבו ולא לכבודן של ראשונים וכדאיתא בגמ' . ורבען סברי
דכיון שיש בעדות האמות העדים חיוב נפשות אע"פ שהאב אינו טובע אלא
הקנס לא לקבל ההזמה אלא כג' לפי שיש בה דיני נפשות עדים המומחין
וזה ה' ירוס' עולה ופה לפי משנתנו ופני' החוקיותמות הראשונות מהגמ'
אלא סמך החוקיותמות אינן עולין ובה אלא כפירוש רש"י וז' וכמו שכתבנו
בגמ' בס' ד' . אלא בירושלמי נאמרו שם שתי הסברות ב' ו' אחד אומר
מקום שנסקלת' היא מפסידת כתובתה' וזה כפירוש רש"י ז' ובלשון אחר
ואמרו מקום שהעדים נסקל' שם גותן הבעל מלה סע' . וזה כפירוש

האחרון וכמו שפירש הרמב"ן ז' ולאבותו ספי' ר' מ' ז' שגרכיו הבעל
גותן ק' סע' כשהכחישו העדים ז' אע"פ דליון נסקל' וירושלמי אחר
כהדיא מקום שהעדים נסקל' הבעל גותן ק' סע' ולא גונבה אחריתי .
גמרא . וכי יש בו דיני נפשות מלי' הוי . פי' רש"י ז' השתא מיהא
לאו דיני נפשות הוי דליכא עדים כלומר שאינו אומר לא
פתח פתוח מנחתי . ונחתו להפסידה כתובתה' וכדאיתא בג' ד' דכתובת'
(ד' ט' ט') ואפילו למ' ד' התם אינו נחתו הא שרישנא' בתתניתין דמיירי
כגון שהביא עדים שגתה' אלא לא העידו שגתה תחתיו ובהא' ליכא ד' ז'
וא"כ מתי טעמייהו דרבען . ומתרג' עולא בחוששין ללבו שגוניה' הבעל
בכ"ד שיאמר פתח פתח מנחתי פליגי ר' מ' ורבען דרבען סברי כיון דלוחשא'
מלתא חוששין שיש עדים ואלוהן העדים שיבשו שגתה יתמשו ויבזו
וישירו בכ"ד שגתה' לפיכך לרבינן ב"ד כ"ג הואיל ואפשר שיבא הענין
לידי נפשות שאם יתחילו הדיון בשלש' האויל' ואין בהם כת' לגמור' אם יבזו
עדים יבזו הרב כמו שהו' ורחמנא' אחר' וכשרת הרע מקרבך ור' מ'
סבר אין חוששין ללבו שיבזו עדים שגתה' וכיון דהשתא ליכא אלא ד' מ'
דטין בג' . ואין זה הפירוש מחזור ולפוס' פסא' דגמ' דמשתע' שיעקור
הקושי' היא דאע"פ דידעינן דליכא עדים שגתה' מתי טעמא לא דייקן
השתא בשלש' להפסיד' כתובתה' . ועוד שהעירון שגתה' חוששין ללבו
לרבען ליתא בגמ' שיעקור הטעם הוא . כי טעמא השלשה יבזו הדיון
כמו שהו' ולא יבזרו הרע ומה אין רמו' בגמ' . ועוד דלשון חוששין
ללבו לא משמע כשם מקר' אלא חשש דבר שאינו כאמרו' ז' אלא מוניה'
לבו על כניה' סתן ממזרים . כלומר ואינן אלא דבת עס' . לפי פירושו
הקושי' כמו שפירשו דאע"פ דידעינן דליכא עדים שגתה' מתי הוי כיון
דהשתא לא בעי הבעל אלא להפסיד' כתובתה' . ומתרג' בחוששין ללבו
קא' מקלני' אם חוששין ללבו שיבזו על הדיינין אם יתחילו בשלש' ולא
יגמור על פיהם אם לא דר' מ' סבר אין חוששין ללבו אלא כל זמן שאין בו
דיני נפשות דטין בשלש' להפסידה כתובתה' או להגבות מלה סע' כפי
הפירוש האחרון וכשהיו בו דיני נפשות מוסיפין עליהן לכ"ג . ורבען
סברי חוששין ללבו ואין מחזינין את דיון בשלש' האויל' שאם יבא לידי
נפשות ח"א שיגמר דיון על טיהס' . ולפי זה הפירוש מתרג' לן הקושי'
שהקשו במשנתנו ז' לר' מ' שלש' מומחין בג' הדיוטות סני כיון דליוני
בא' אלא להפסיד' כתובתה' לפי' רש"י ז' דהיינו טעמ' דכיון דאמר' השתא
דטעמייהו דרבען משום דחוששין דדיינין ללבו חיובא' למית' דאע"פ דר' מ'
פליגי עליהו דלא חייס' ללבו ה"מ כששלש' הראשונים הם מומחין דאע"פ
דחוששין עליהן ללבו כזה אחר שהם מחשבין דדיינין אלא אם
היו הדיוטות שאינן ראויין לדון ד' ויזנינו חוקין מן הדיון ויגמרו' שלש'
אחרים במקומן ודאי ר' מ' מודה בהאי' לכו' ולפיכך לר' מ' שהיו הג'
הראשונים מומחין ראויין לדון דיני נפשות לפי' רש"י ז' או שהיו ראויין
לדון כל דיני ממונות דהיינו קנס' ק' כסף דהיינו נתי' מומחין .

חרושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק דיני ממונות ה

אחד מהם קרוב או פסול עדות בטלה והא דאמרינן הכא וליכא דר"ע
משום דשמעי' ל' לר' עקיבא דאמר הכי בהדי' ולא משו דת' פליגי עליה :
(גליון) **ר' ט' ע"א** [אין מדברי רש"י וז"ל ראי' דאע"ג דר"ע לא
פליגי אר"ש אבל ר"ש אפטר דלית
ל' חומרא דר"ע דכיון דעד זומם חידוש אין לך בו אלא חידוש ודוקא
שנים כגנשין שהם עיקור העדות ודין לענין פסול העדים הכשרים לא
מתמכר ל' לר"ש שתבטל כל העדות ור"ע סבר דמשו כשפלו יס להחמי'
עליו . ע"כ גליון מהר"ר שמואל הלוי ז"ל שידך על מה שכתוב כאן] :

ואף רש"י ז"ל כתב במס' מכות דר"ע לא פליגי אה"ת דמורה הוא
שאין השנים נהרגין עד שיוס השלישי דנפקא ל' מוהנה עד
סקר העד עד שיהיו כל העדות סקר אלא דמשמעות דרשין א"כ . ממון
לזה ונפשות לזה . מהשאל תשמע דתמון לזה ונפשות לזה חייב . וקשה
דא' אמרינן בפ' אן בערות (דף ב') בור שאכל תרומה משלו וקדש שיראין
משל חבירו פטור אע"ג דחייב נפשות לשם שיש מישה באכילת תרומה
וממון חבירו . ואמרינן נמי בפ' ביכר הרגל (דף ע"ג) לא לריבא בגדי
חד ועבדא דחד ואפ"ה אחר עבד כפות לו וגדי סמוך לו פטור משום
דלין אדם מת ומשלים אע"ג דאיכא דתמון לזה ונפשות לזה פטור
נמי בפ' בן סורר ומורה (דף ע"ד) גבי רודף ודלמא שאני הכא דנתייה
לזה ונפשות לזה . ל"ס דאמר רבא רודף סה"י רודף אחר חבירו להרוג
וסיכר את הכלים בין של רודף בין של נרדף בין של כל אדם פטור . מ"ט
מתחייב כנפשו הוא . ומירך רש"י ז"ל במס' כתובות דרב אשי דאוקמו
היא דור שאכל תרומה כו' סבירא ליה דתמון לזה ונפשות לזה פטור
ורבא נמי ס"ל כרב אשי ומ"ה רודף שסבר את הכלים פטור והיה דפ'
ביכר הרגל דאמרינן בגדי חד ועבדא דחד כרבא וכרב אשי דתמי' ודלמ'
כרב יוסף . ואין זה מחוור דא"כ גדי חד ועבד דחד אפתי תמון לזה
ונפשות לזה שגל ידי העבד הוא חייב נפשות ולא ע"י האדון . שאף האדון
נהרג עליו . ועוד דהא תנן בהדיא יש שחייב על מעשה שורו ופטור על
מעשה עצמו . ביכר שורו שהדליק את הגדיש של חבירו בשבת חייב והוא
שהדליק גדישו של חבירו בשבת פטור והא דרבי קשי' לרב יוסף דהא
איכא תמון לזה ונפשו לזה ואי אפשר ליה לחלונ' אמתניתין ועוד דתק'
מלא דבר הכתוב ואם אסון יהי' ונתת נפש תחת נפש כלומר ופטור מרמי
ולדות ואע"ג דאיכא נפשות לאשה וממון לבעל דהיינו דמי ולדות .
והתירוק הנכון בזה דכי אמרינן ממון לזה ונפשות לזה חייב היינו דוקא
נפשות לחבירו וממון לאיש אחר כגון אלו העדים שהם חייבים נפשות
לעדים האחרים וממון לבעל אבל היכי דמתחייב מישה לעדים כגון
היא דור שאכל תרומה וכגון המדליק גדיש של חבירו בשבת שהוא חייב
מישה לשמים כה"ג אפילו רב יוסף מודה דלין אדם מת ומשלים והיה
דאמר רבא רודף סה"י רודף אחר חבירו וכו' דפטור התם לא היו מיתה
לזה ומשלמות לזה שאע"פ שסבר כלים של כל אדם ממון ונפשות לאחד
הוא לפי שלמותו בעל כלים עליו הוא חייב נפשות שהרודף יתן להטילו
בכפשו וכל אדם מותר להרוג וכן אתה אומר בזה שאמר הכתוב ואם
אסון יהי' וכו' שאע"פ שדמי ולדות הוא חייב לבעל מ"מ ממון ונפשות
לאחד הוא שכשעה שהרג את האש נחייב נפשות לבעל סה"י כידו להרוג
לזה ומשלמות לזה שהיה בכפשו . ור"מ ז"ל כתב דהוי ממון לזה ונפשות לזה
פטור כדכתב קרא ואם אסון יהי' וכו' ולא אמרינן ממון לזה ונפשות לזה
חייב אלא כעדים וממון דוקא דהיינו הך דר' יוסף ושבת דמלתא משום
דאמרינן ממון לזה ונפשות לזה פטור לא קרינן ביה ועשייתם לו כאשר
זאתם לעשות לאחיו ומתלמות העדות בטלה לגבי ממון ואי' עדות אפי'
אתה יכול להימיה ואינה כלום ולפיכך חייבו לשלם כל מה שיהי' ממון .
ואע"ג דאמרינן בערדי הבעל שהומו שאין משלמין ממון אע"פ שהיא
עדות שא"א יכול להימיה לגבי ממון . התם כיון שמתון ונפשות לאחד
אין לנו לבטל תקלת העדות מחמת שאינו יכול להימיה לגבי ממון הואיל
והעדות אפשר להימ' בעיקור העדות והוא כמה שהעיד על אשה זו שהיא
חייבת מישה . והקשו על זה הפי' דאי ק"ל ממון לזה ונפשות לזה פטור
לית לן למימר בעדים וממון סה"י ממון לזה חייב כדי שתהא עדות
שאתה יכול להימיה דאדרבא לית לן למימר סה"י ממון לזה ונפשות לזה
פטור כדנין שתבטל העדות מחמת שהיא עדות שא"א יכול להימיה
שך הוא הדין בכל מקום שכל עדות שא"א יכול להימיה בטלה . ולי
דכרי ר"ת ז"ל כגובים שאין מקום לקושייתם דר' יוסף הכי ס"ל דאע"ג
דקי"ל בכל התורה דלין אדם מת ומשלים דקיס ל' בדריה מיניה מ"מ
בעדים וממון חדש רחמנא שיהיו מתושלים היכי דמתחייב ממון לזה
ונפשות לזה דכתוב ועשייתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו כלומר שיעבשו
בכל אותן העונשין שהיו רועין לעגוש לכל ח' זא' מחייו אבל כשים ממון
ונפשות לאחד פטור מן הממון וחייב בנפשות דשפיר תקיים ב' כאשר
זמם לעשות לאחיו אבל אם נאמר שמתו שנתבטלה העדות לגבי הממון
תבטל לגבי נפשות משום עדות שפוטלה תקלתה בטלה כולה לא תקיים
קרא

אחר שהביא האב עדים והימום לעדי הבעל ותבע האב מבעל קנס מאה
בסך וכו' בשלשה לפי שלא יבא הדין לנפשות שאין לחוש שמה יבוא הבעל
עדים אחרים דחוקה דלמדי סקרה סמך . ומ"ה אמרינן בא לגבות
ממון מבעל משום דעד השתא כל ממון שנאמר בהלכה זו הוא להפסיד
כמופתה מן האשה . ולפי שיטת ר"ת ז"ל שפירש כל ההלכה במתון מאה
בסך נפרש הכא ובמקום דאיכא נפשות כגון שהוכחשו עדי הבעל ולא
הומו דחייבין שמה יבוא הבעל עדים אחרים שוגתה ויכוונו עדותם
בעיני כ"ג אלא כשהביא האב עדים והימום לעדי הבעל אין חוששין
שמה יבוא הבעל עדים אחר' כדי שיבוא לרדי נפשות הלכך מני מבע האב
קנס ק' בסך בג' מחלו הכ"ג דאע"ג דאלו הכ"ג עושין דין בעדים המומין
מ"מ זו תביעה אחרת היא שיש בין האב והבעל ואין ביניהם דיני נפשות
הואיל וכבר הומו עדי הבעל . ואע"פ שכלל ההלכה הממון הוא נגבה
מן הבעל פירושו הכא בא לגבות ממון מבעל משום דקא בעי למית' ובמקו'
דאיכא נפשות ככ"ג אן נכנסו לבעל מבעל האב לאשה . דודאי כשפיל
הנפשות שמוכס האב לבעל סה"י פריגת העדים המומים אין אלו נכשעין
מתוך הממון בשלשה ולפי הטהה האחרונה אע"פ שכל ההלכה היא בממון
של מאה בסך ובנאות העדים כאלו לחדש כאלו שהעדי כבר הומו וגבמר
דינם של עדים להריגה וחייבנו לבעל מאה בסך ואין נרדף האב אל ב"ד
שיגבו לו הממון מן הבעל והבו שאמרו בא לגבות ממון מן הבעל שאינו
לרדף לא גבויהא לא לרין אחר לשיכך הוא בשלשה שאין לו עסק עם דיני
נפשות כלל שהעדים כבר נגמר דינן להריגה ואם אין להם שותפות עמו
בכלל . ובמקום דאיכא נפשות שנאמר בהלכה זו הוא כשכא האב הכלים
את העדים שנאות' אומה תלויו דין נפשות של העדים וראוי לחוש שמעשה
בב"ד שיהיו גומרין כל הדינין התלוים בה : **רבול' ערמא** חוששין
ללגו ולכבודו של ראשונים וכו' כגון שהתרו בו סמס . וכו' . ופי'
רש"י ז"ל וקא מפלגי' אי אית בה דיני נפשו אי לא דר"מ סבר דכולי דינא
בשלשה משום דלית בה נפשות והתיראת סתם אינו התיראה ורבען סברי
דבעינן כ"ג משום דלית בה דיני נפשות והתיראת סתם הויה התיראה .
ולפי פירושו ז"ל הוא דאמר רב"ע חוששין ללגו ולכבודו של ראשונים ה"ס
דקוה מני למימר דכ"ע אין חוששין ללגו ולכבודו של ראשונים . ולפי פיו
לית לנו בדרינ' אלא לנו עדים ששמעו עדים ויבואו וכוין שכבר סה"י
עדים והעידו שהתרו סתם ליכא למיחש שיבואו עוד עדים שהתרו בו
בתפוסה דהרי תוך כדי דיבור של התיראה בעינן דעביד מעשה אל דלמי
הכי ס"ל וקוסטא דמלתא קאמר . וי"מ דר"מ סבר כיון שהתרו בה
סתם אי אפשר שיתבוא לדיני נפשות . ולפיכך דנין דין נפשות כתובתה
בשלשה . ורבען סברי אע"פ שהתרו בה סתם יש בה דיני נפשות ולפיכך
אין דנין דין הפסד כתובתה אלא בכ"ג דחוששין ללגו ואם התחילו נמי
ככ"ג לא מני למימר דיוני ל' מיהא דיני ממונו וחוששין לכבודו של ראשונים'
ול"מ קאמר דכ"ע חוששין ללגו וכו' . וכן לפיר' זה וכן לפי רש"י ז"ל קשה
אליה דר"מ למה נרדף' מומחין לפי שדין זה אינו אלא להפסיד
כתובתה והשתא לא מנינן למימר דר"מ חייס ללגו כשאין מומחין לפי
שפסד שיבוא הדין לר"ע . או נמי דבעי ר"מ שיהו ראוין לדון כל דיני
ממונות ואפילו קנס מאה בסך כמו שכתבנו למעלה דכה"ג דהוי לא יבא
הדין לרדי נפשות ולא לגבות ק' בסך דכל היכא דליכא קטלא לא קרינן
ב' וענשו אותו מאה בסך ומ"כ למה נרדף מומחין . ונריבין אנו לחזור
למה שפרשנו בתשמינו דר"מ לא בעי' מומחין ואינו מחלוקת אלא בין
ג' לכ"ג . או אפשר שנאמר דת"ס בעי ר"מ מומחין דהב"ע כגון שהביא
הבעל עדים סתם ודנין לא ידענו אם התרו בה סתם או שהיתה חבירה
או דאיתכחש כבדיקות ולא איתכחש בחקירות או שנתמל ביניהם קרוב או
פסול לפי האוקמות וכוין שהיה אפשר לבוא לר"ע שעדיין לא ידענו
הליך ויול העדות משום הכי קבלו עדות העדים בכ"ג . ואח"כ נמלא
שהתרו בה סתם או אחד מן הדברים הטורים אותה מתימה דר"מ סבר
כיון דליכא דיני נפשות אפשר לדון דין הממון בשלשה אע"ג דחוששין
לכבודו של ראשונים ורבען איכא ד"ב בהתרו בה סתם או בלחת
משאר האוקמות ומ"ה בעינן כ"ג ואפילו לגבות ממון דחוששין לכבודו
של ראשונים . ולפי הטיה האחרונה קשה הדבר אם לא התרו בה
בעינן שהיא חייבת מישה הליך הוא חייב מאה בסך שאע"פ שהומו
העדים אין המתן מחייבו הואיל ולא היו מחויבין אותה מית' לפי שיטה
היא . ועל כרחנו ננטרך לומר שאילו האוקמות האחרונות הם
להפסיד כתובתה וכפי שיטת רש"י ז"ל והאוקמות הראשונות היו לחיוב
מאה בסך : **וקא מפלגי** כפלוגתא דר' יוסי ואליפז דר' עובי .
ללו למימרא דת' ק"ל פליגי עליה דר' עובי דר' עובי דר' יוסי מה שנים הם
ביונה בלא ככהותם פתחם ות' ק"ל דר' עובי דר' יוסי מה שנים הם כאלו
פיוס השלישי ואע"ג דהומו השנים כיון שלא הומו השלישי פטורין דמה
שנים עד שיומו כולן ח"ך השלשה עד שיומו כולן אבל ה' דהת' ק' אית
ל' דר' ע' דכיון דהמקיס ג' ג' ה"ב חית ל' לחקושי שנים לג' שאם פ' ונח

חדושי סנהדרין להר"ן וז' פרק דיני ממונות

קרא כלל דועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו . כנ"ל : (כאן חסר)
דף ע"א מהו דתימא . אדם קרוב אלל עלמו אמרינן
אלל אשתו לא אמרינן קת"ל .
ס' רש"י וז"ל דסד"א סיה' הכעל כשר לעדות אשתו והואיל ואלתן אהיה
דבורא למיקטלי' לחברי' ליקטלי' לדודי' קת"ל . והא לא נהירא שהרי
מנהגה שלמה שנינו שאף הכעל פסול לקרובי אשתו כל שכן להיא עלמה
אלל כך כונת רש"י וז"ל דסד"א סיה' הכעל כשר לעדות אשתו והואיל
ומקנת העדות המקיימת לגבי הכועל . וכן פ' וז"ל לקמן גבי מי אמרינן
אדם קרוב אלל תמונו או לא שפי' שאפשר שיתקיים העדות לענין תמונו
הואיל ונתקיים במקנת . והא לא מחוורא אלל לא אמרינן עדות שכתקיימת
מקנתה נתקיימת כולה אדרבה אמרינן עדות שכתקיימת מקנתה בטלה כולה
ועוד שאלו עיקר זה ספי' כגון דמי מקטין בגמ' מאי קת"ל דפלגין דבורא
היינו הך משמע דעיקור פרכי' מתקטר' להרגו ואם כפי' רש"י וז"ל הו'
לי' לתרוי' אלל לא להריגה אינטרוב' לי' סד"א אלל עלמו אמרינן אלל
עיקור הפי' כמו ספי' הראב"ד וז"ל שיעקור חדושו של רבה הוא ממה
שאלו מנטרפין להרגו שאפי"ט שאינו נאמן מתקנת עדותו לגבי עלמו והא
נאמן במקנת האחר לגבי חבריו והא מלתא תמיכה היא דלית לן לחימר
עדות שכתקיימת מקנתה בטלה כולה . אלל דשטמא דרבה דאמר פלגין
דיבורא היינו תמונו דלא שייך לחימר בי' עדות שכתקיימת מקנתה וכו' דמי
אמרינן כפי' ספי' במאי שייך בי' עדות שכתקיימת מקנתה או אם הכי
מקנת פסולין אלל כשהוא מעיד על עלמו לא שייך ביה תורת עדות כלל
ות"ה אמרינן אדם קרוב אלל עלמו ופלגין דבורא ולגבי עלמו לא מהימן
ולגבי אחר מהימן וע"כ הכי הוא דמאי דאדם קרוב אלל עלמו לאו תמונו
עד פסול הוא שאם הי' תמונו עדות הי' פוסל כל עדות שיעידו בשבילו
שהרי הוא מתקנת העדים הפסולים וכדאמרינן במס' מכות (דף י) אלל
מעשה הרגו יגיל רוגח יגיל כלומר שהם עדים והם פסולים וינטרפו עם
העדים הכשרים והיו עדות שכתקיימת מקנתה בטלה כולה . ומתוך אהר
קרא יקום דבר במקיי' הדבר שכתקיימת מקנתה . והיינו דמאי דאדם קרוב אלל
הוא ואחר מנטרפין להרגו דפלגין דיבורא . אלל לגבי אשתו סד"א
פסא אשתו כקרוב דעלמא וכו' היכא דקדושים עדות שכתקיימת וכו' . ה"כ
ינחא הכא כי היכי דעדוהו פסול לגבי אשתו ופסול לגבי הכועל ונתכטלה
כל העדות קתמשה לן דאשתו כגופו וכו' היכא דלגבי עלמו לא
שייך עדות ופלגין דיבורא הכי נמי לגבי אשתו פלגין ומקטרף
עם אחר להרגו אלל לא להרגה . משא"כ בשאר הקרובין
שאם העיד ראובן פלוגי כל על קרובתו או על קרובתי לא ינטרף הוא עם
ביתאחר דלגבי דיבורא לגבי עדות מתאלם כך שמקנת העדות היה
על עלמו של מעיד כפי' זה בורר אמרינן בר בימוס אהסידו מרי סהדי
חד אחר קתמי אוילי כריכתא . וחד ה' לדודי אוספין כריכיתא ומסקינן
התם רבא לטעמי' אדם קרוב אלל עלמו ויכתבו גבי מת הרגתי הרגנוהו
שאלמתי לכתוב את האשה ואינו נאמן שיהרגנוהו . ואמרינן נמי כפי'
קמא דגיסין (דף ח ע"ב) עבד שהביא גיטו וכתוב בו עתה ונכסי קטין
לך ואחר כפי' כתב ובפני נחתם נאמן על השחרור ואינו נאמן על
הנכסים ואמרינן התם דפלגין דיבורא ואלא אמרינן עדות שכתקיימת
מקנתה בטלה כולה שמה שמעיד על מתת הנכסים אינו נקרא עדות דלא על גב
דמסקינן הכא אדם קרוב אלל עלמו אמרינן אלל תמונו לא אמרינן היינו
לטעם דין בתמונו שהוא ענין חשוב לעמו ויתר מהעבד שלו שהרי הקפידה
התורה לדונן כפי' גב' ולפיכך זה העדות אינו כמעיד לעלמו אלל כמעיד על
קרובו ועדותו בטלה לגמרי אלל אם יאמר אני מעיד שנכסים אלו שלי או
שאין שלי והו' דאמי מעיד אלל עלמו ולא שייך בו עדו' כלל ופלגין דיבורא
כההיא דעבד ואמרינן נמי בכאבות (דף יח ע"ב) העדים שאחרו כתב
ידעו הוא זה אלל אנוסים היינו מחמת תמונו אינן נאמנין דין אדם שמים
עלמו רשע ופלגין דיבורא ונאמנין אותן כמה שאחרו כ"ה הוא זה והסתר
כשר אלל לא כמה שאחרו אנוסים היינו מחמת תמונו ולא אמרינן עדות
שכתקיימת וכו' . דלגבי עתה לא שייך עדות כדכתיבנא . וז"ל אמאי לא
פלגין דיבורא ונאמנין אותם כמה שאחרו אנוסים היינו ולא נאמנין כמה
שאחרו מחמת תמונו שכל מה שנוכח לקיים כעדותו יס' לבו לקיי' עד שיעירו
בדבר שישימו עתה רשעים כפירוש . י"ל שמה שאחרו אנוסים היינו
אין לשלמינא שהרי אין אנו יודעים אם האונס הוא מחמת תמונו או מחמת
נפשות לפיכך אנוסים היינו מחמת תמונו הוא דיבור אחד וכו' ה"ו הוא
דיבור אחר ופלגין דיבוריהו : ותיפוק ליה משיבוש לא תענה .
כלומר למה לן קרא דוהגדיקו את הגדיק שילקו העדים כשמעידו כללוגי
שהוא בן גרובה או בן חלונה תיפוק ליה דחייבים מלקות משום לא תענה
וקסא דהא אמרינן כפי' קמא דמכות (דף קד ע"ב) דלא תענה אחיא לאזהרת
עדים וזמתינן דלא ענא אלל כ"ה הו' וז"ל דספר קא פריך ותיפוק לי' תלא
קמסא . כלומר דאפי' דמתיבא דלאו זה אפי' לאזהרת עדים וזמתינן ה"ה

היכא דמקיימים בהו דין אומה כגון גבי מעידים אנו כפי' פ' שפירא את
הנפש או שחייב תמונו לפי' . אלל היכא דליכא לקימוי בהו דין אומה כגון
גבי מעידים אנו כפי' פ' שהאז ב"ג או בן חלונה לילקי משום לא תענה .
ותירוד דמשום דהאי' לאו שאין בו משנה שאין לוקין עליו בשאר מקומות
ובהא לקי משום גילוי דוהגדיקו את הגדי' ובהא נמי מתרמי קוסי' אחריו'
דלא תענה נמי הו' לאו שניתן לאזהרת מיתה כ"ד וכל לאו שניתן לאזהרת
כ"ד אין לוקין עליו ואפילו היכא דליכא מיתה בההיא נזכא כגון שמעידין
שפלוגי חייב מנה אפי' הימיקרי לאו שניתן לאזהרת מיתה כ"ד דומיא
דמחמר ותחומין למ' ד' תחומין דאוריית' דמיקרי לאו שניתן לאזהרת מיתה
כ"ד ח' ע"ג דלימא כהו מיתה כיון שבאיסור שבת ים מיתה והכא נמי
באיסור עדים וזמתינן אית מיתה אלל דליכא למימר נמי דקרא דוהגדיקו
את הגדיק גלי' אלל תענה דלקי אפי' דניתן לאזהרת מיתה כ"ד :

רבא אמר
מלקות במקום מיתה שומדת . וז"ל וכו' רבא לית
ליה ג' ש' דרשע והא אמרינן כפי' אחר דמי תמונות
(דף ג ע"ב) חייבי מלקות מחוורין נזכור ואין מחוורין לחובה ונתיב נמי
חייבי גלויות מניין אחיא רוגח רובח חייבי מלקות מניין אחיא רשע רשע
והך כרייתא דלא דכרי הכל היא . ועוד מאי טעמיה דרבנן דפלגין
עלי' דר' ישמעאל דהא ספיר וליק' ג' ש' דרשע רשע . וז"ל דכ"ע אית
לבו ג' ש' דרשע רשע כי היכא כרייתא דהתם אלל דר' ישמעאל וליק' לגמרי
כלל מילי דאף לחייבי מלקות ונטרבו כ"ג ורבנן לא ילפי לגבי הא מלתא
דמיתה שהא דבר גדול גריכא דיינין הרבה אלל מלקות דלא חמיר כולי
האי אין לו לומר שמתפסט בג' ש' לענין זה אלל לגווחא דהתם ורבה נמי
מההיא טעמא נמי נאדרי מטעמא ד' אשמעל דכפי' כ"ג דלאו משום דג' ש'
דרשע רשע הוא אלל משום דמלקות תחת מיתה שומדת וז"ל והא אמרינן
כפי' דמכות (דף י) משלסין בתמונו ואין משלסין במלקות כלומר
שכשהעדים וזמתינן ותייבחו תמונו לשלם לא באמר שכל אחד מהעדי' יפרע
כל הסך אלל כ"ה יפרע מחלית הסך שהי' מחייב ואין עושין כן במכות
שאם העידו שפלוגי חייב מלקות והווחו כל א' סופו דאף הארבעים ויחייב
רבא טעמא התם : משום דבעינן כאשר זמם ומחייב לא אחר התם נמי
משום דמלקות במקום מיתה שומדת וכמו שבמיתה ימות כל א' ה"כ
במלקות ילקה כל א' . וז"ל דהתם יחייב רבא טעמא לרבנן והכא יחייב
טעמא לרבי ישמעאל כלומר ועוד שאין דנין אפסר משאי אפסר :
ע"ב שכבר קרשוהו שמים . כלומר שאין גריבין
לומר ביום ז'א

מקודש מקודש לקדש החדש השני שמחילא הוא מקודש דלעולם אין לך
חדש יותר משלשים יום וכו' אמרינן אדם אפילו שוגגין אתם אפי' מוידק
אתם אפילו מוטעין היינו דוקא קודם ל"א אלל ביום ז'א אין גריד קודם
כ"ד וכן פסק הרמב"ם ז"ל כפי' כ' מהלכות קדוש החדש :

שנים אתה מקדש . דייק הכי מדכתיב שנת החמישים
ורבנן דרשי לה דדרשה אחריונא : אהרן אומר ליטב וטעים אומרים
שלא ליטב בעיבור שנה כלומר מיירא ולא פלגין אפי' בורר חודש והא דאמר'
שנים אומרים ליטב וחדא אומר שלא ליטב מוסיפין כתבו התוספות וז"ל
דפי' דאם אחרו שלשנן ליטב והתחשבה אומרים גריכא להשתער לפולס
מוסיפין עד שבעה שאין גומרין העיבור עד שבעה דהא חקרינן נפקא לן
כנגד כרכת כהנים וכנגד שומרי הסף : כנגד שומרי הסף כמו שפירוש
רש"י וז"ל דמלכותא דרקייעא כעין מלכותא דארעא . וכדזלמתי אחרו
יבא גה' ויבטל גה' פי' שבטיל ג' זכות העיבור שהוא שבעה והיו נגולין
מהגרות והגירות דכתיב וכשעל לא ינע כך רש"י וז"ל דהו' שבעה שהיו
רויין פני התלך הגרו דנספר רמז' דהתם כתיב שבעה רוחא פני התלך :

דף י"א ע"א מי הוא . טעמא שלא כרשות . איכא דמקסר
וכיון דאין מעברין אלל בתמונותיה ליה
מן הכשרת מאי האי דקאמר רבן גמליאל' מי הוא טעמא שלא כרשות והלא
הוא עלמו הי' יודע את מי יומן ואת מי לא יומן . ויתרבו ש"ג הי' יודע
את מי עלה שלא כרשות אלל כפי' שלא לביישו נכפי האחרים אחר כן כי
הוא לא יומן אותן יחד אלל כל א' וא' שלא כענין חבירו ושמתל הקטן עתה
על רגלו להגילו מן הכושט ההוא כי אם ירד ויכירו כולם מי הוא טעמא
שלא כרשות . וז"ל דר"ג לא יומן כפי' אלל שאחר לשלוש שיומן שבעה
מן החכמים המומחין ולא ידע מי המין ולתמר כשמתל שמונה אחר מי
הוא טעמא שלא כרשות וליטבא דר"ה הכי מוכחא דקאמר שיחמר השכיח
לי שבעה לעלייה כלומר שאחר לשלוש שיכיה שישימו לעלי' שבעה שאם
הוא עלמו החיובי הי' לו לומר שיחמר לשבעה השכיח לעלי' :

שכני בני יהואל . פירש שלא נשא נכרית שהרי כשנטון
אפי' אילם שהיו בניו נשא נכרית לא
קא חשיב ליה : אין מעברין את השנה . אלל גריכא מפני
הגשרים ומפני הדרכים . הדברים שבטילן הגריכה התורה לעשות
עיבור הם שלשה והם מפני התקופה שג' הסוגות יבי' שתקופת חמרי ואם
האסיף

חדושי סנהדרין להר"ן ול פרק דיני ממונות ו

ו

ור"ן ו' פיר' מפני תקופת עד שמטות' באוה! כלמי כסדים שהיו חקוקי' על כתליהם ושהה לכפרם והכי איתא בירושלמי :
ע"ב ר"א אומר אינו מעוברת ואע"ג דאמרן לשל שיהיה שותף ביד ב"ד לעבר מפני הנורד אב"פ שאין סם הסימנים הידועים ס"ל לר' יהודה שמכמים גזרו מפני הטומאה כדי שלא יבואו להרהר על טומאה בניבדור משום דר"י ס"ל שטומא הותרה בניבדור :
וכי מטו ריש ירחא מרחקינן ליה ואמי לגזולא בחתן . ה"ה דהוה לכו לאקשו הכא למ"ד שמעברין את השנה כל אדר וכדק"ל כותיה וכדאמרין בעדידות סם העידו שמעברין את השנה כל אדר שהיו אומרים עד הפורים אלף דבי מתרי' מדעי' ידעו דבחושכנא תילא מלתא אולא לה דך קושי' לגמרי :

דף י"ב ע"ב אחרים בתקופת ניסן קיימי . כלומר דבעי שפול תקופת ניסן בעדו שהלכנה מתחדשת והוא עד י"ד יום שהחודש מחודש שעדיין הלכנה אינה במלואה ואם תפול כיום ט"ו לא קרינן צי' בחידוש ניסן והשתא ליכא למימר יום תקופה גומר' יום תקופה מתחיל שגכפילת התקופה הדבר תלוי אס' . ויודע ניסן דבתקופת תשרי הוא דאוכא למימר יום תקופה גומר' ויום תקופה מתחיל דבעינן סיהי' התג' בתקופת חדש ויש לנו דלקדק יום הנפילה אס' הוא תקופה חדשה או ישינה : **ובשום** חד ויחא דלא לאשתא עליה נעברי' לאדר' קשה קתה הילך מקשינן השת' לאחרים דהא בכלהו סוגיא משום חד ויחא מעברין בין ל"ד כולו חד בעינן בין למ"ד מקתת חד בעינן או מוספות חד ויחא לה לריבא לטיבורא . והש"י כשאר מזה שפירש שכלהו סוגין דאיירי בתקופת תשרי ליכא למימר למלייה לאלול כדי שישוב יום י"ד תשרי על י"ד קרא ק"ל לא א"ר ראש השנה וע"י מילוי אלול במלאת משנה יומא דר"ה ליומא דאדר' . וב"ת ובי' מתלינן אדר נמי במלאת משנה יומא דפסח ליומא דדב"ו והכא נמי ק"ל לא כד"ו פסח . איכא למימר דבב"ו פסח לא קפדינן אלא כי הויכא דלא ליימי ר"ה באדר' דכל היכ דהוי פסח בבב"ו הוי ר"ה באדר' ואדר' הוא דקפדינן כי הויכא דלא ליימי יום הערב' בשבת וכי הויכא דלא לקלעין תרי' שפא כהדי הדדי הלכך אפשר לן לטיבוריה אדר ואע"ג דמקלעי' פסח בבב"ו לא איכפת לן דעיינן בירחא דקיימא ועבדינן כי הויכא דלא לקלעי' ר"ה בא"ד דמוסתרינן חד ירחא בדי' שישוב ר"ה ביום קטוב כאלו לא נעברה אדר וכשנעבר אדר נועיל להקדים חביב של תקופה בחידוש ניסן וזהו שהקשו כאן ולמלייה לאדר ותיירו דאחרים מלמעלה למטה קא חשיב כלומר אס' תחזור תקופת טבת י"ח או י"ז ימים ותפול תקופ' ניסן צי' מעברין אבל אס' היתה חסרה ו"ד ונפלה של ניסן בב"ו דמעברין ל' לאדר אבל אס' חסרה ט"ו נלטרך להשלים שני ימים ולא יספיק כזה עיבור אדר אלף א"כ נעבר חודש אחר וזה לא אפשר שאל התירו חכמים לעבר שנתה חדשים אלף בשנה ומעברת כדאיתא בעירובין . ומאסם הכי לא חשיב לעיל גבי תקופות תשרי ולמלייה לאדר לפי שאין הענין מתוקן אלף בשני ימים שאם נקדים התקופה יום א' בשנתה הקטובה ויבא ר"ה באדר' ונלטרך לעבר חודש אחר ואין מעברין . שנתה חדשים כאשר אמרנו . אבל במקתת הנוסחאות כתיבה הקושי' ותיירן ורש"י ז"ל כשנו בפירושו והרב בעל המאמר הקשה לפי' רש"י ז"ל ואמר שלא היו בעלי התלמוד משגיחין לא על אדר' ולא על בב"ו בדומות בדין מלגה דתקן הוה חל להיות וכו' ומונה סם כל ימי השבוע ולפי הקבוע שלנו אי אפשר להיות אס' לא בב"ד ימים שבשבוע . והענין כן הוא שהראשונים לא היו מדקדקין בדבר והאחרונים תקנו כן כדאיתא בפ"ק דר"ה (דף ע"ג) דעין חבירן ככללי מאי טיבותא עבדינן כהדייהו . וכן בתם' סוכה (דף ע"ג) אמרו דודרו דלא ליימי יום ערבה בשבת וא"כ אפשר לנלטר' ז"ל לפרש זו הסוגי' על דרך תקנת חכמים האחרונים שלא רנו להקשות סוגיותן ענין שאיט נהוג לפי דורן משום תקנת אדר' כפי מה שכתבו ונכון הוא אע"פ ש"ל לדברי התלמוד שרנו לישאליתן לפי הענין הנהוג בימיאבתנאי' ורש"י ז"ל יסבור שלא רנו לקנותו ואחר שכתבנו לפי דורן הדבר הוא כראוי . ולסתובב' ז"ל דרך אחרת ואמר דליכא לאקשויה ולמלי' לאדר אלף לאחרים דקיימי בתקופת ניסן דס"ל דמעברין את השנה בשביל דבר זה כלבד שהוא לדבריהם מלואה מפורשת מן התורה על האביב של תבואה סיהי' בחידוש ניסן ואין לשנות אלא רבנן דקיימי בתקופת תשרי ליכא לאקשויה הכי שאין מעברין את השנה על תקופת תשרי בלבד כדאמרין לעיל על שנים מהן מעברין על א' אין מעברין וכוון דמעברין לה להדיא שנת משום חביב ומשום תקופה או משום פירות האילן ומשום תקופה און לט' לומר לחזי' לאלול כדי שלא נעבר את השנה שהרי נורד השנה לעבר משום חביב והואילן שאט רוחין שהתקופה שלא בומנו שאלו רשאין לעבר מן הדון און למחות בידינו . ונכון הוא :

דף י"ד ע"א ר' יהודה כן בבא אחריתא בור' כהנייה והיא שמתע' ליה דאע"ג דמסויבת וקניס' בעי' ג' מ"מ בחד' סמוך סג' דאז' בעי' שלשין

נמשכו תקופת תמוז עד ט"ו יום אחד תשרי מעברין השנה שנאמר חג האסיף תקופת השנה . ומפני האביב שנקדש חודש ניסן בזמן שהתבואה מתחיל להשפיל ומפני פירות האילן שהיו הביכורים ראויין ליקרב בזמן העלאת דמית וכיום הביכורים . אבל אלו דברים שאמרו כלן מפני הגשמים ומפני הדרכים אינן ענינן שמתכלין בהן ב"ד שאינן סימנין קבועין אלא בדרך מקרה הן באים לפעמים והטע' בזה שאע"פ שהסימני' שהעבור תלוי בהן הם ידועים אע"פ כ' מסרו הכתוב לכ"ד כדריש שמשך להם קידש החודש כדאמרין בר"ה (דף ע"ג) אהם אפילו שוגנים אפילו מודין אפילו מוטעין אין לי מועדות אלא אלו . ופעמים שהשנה היתה לריבא להשתער מפני הסימנים שמתרבו והיתה רשות לאחר העיבור עד השנה האחרת כדאמרין לקמן אין מעברין את השנה בשני רעבון ואין מעברין את השנה לא בשביעית ולא במולא' שביעית וכמו כן היה להם רשות להקדים העיבור מפני הגשמים ומפני הדרכים ומפני תגורי' פסחים כדי שילכו בהן פסחיהן ומפני גלויות שנתקעו ומקוונן אבל מפני הגדולים והטלמים והגולות אס' הם קטני' אין מעברין מפני שאינן נורד המועדי' ומ"מ כבולן הם עברוה מעוברת שאין המועדות תלוים אלא ע"פ הב"ד התקדים חדשים והמעברים אותן ומעברין את השנה . ומה שאמרו חכמים אין מעברין לא אמרו אלא לבתלה . וכן מה שאמרו לפעמי' שאין מעברין את השנה לא משנה לבתלה ולא שלש שנים זא"ז וז"ל אלא לבתלה . ומיהו אס' עשו כן ומפני הדחק כולן מעוברת כמו שפירש' עקיבא כשהי' בבית הפלסורים שהי' חושש שחל לא יהי' מי יעבר אופן וע"ז אנו סומכין בכל עבורנו שקבעו אותן ועשו הקביעו' שאלו מתנבאי' על פיהם החכמים הסמוכי' האחרונים שהיו פירש' כשראו סיהי' הסמיכ' בטלה מירשאל וקבלה היא בינו מפי הגאונים ז"ל שר' הלל בנו של ר' יהודה הנשיא הוא שעשהו מוסד הדמכ"ן ז"ל :

ע"ב דירמא בחר דעברוה . פי' רש"י ז"ל דלאחר שהעבירוה גזר להיות עניו ואינו מחזור והפי' הנכון לאחר שמוז' ר' איעור כן עוריה נשא כדאיתא בכרכות ובבבב"ו ולא היה בידו לעשות דבר שלא כרשות רב"ע אמר בגמרי' ובאנפי' כדאיתא כלומר לשון יחיד ולא היה כנוי לחכמים רבים . ומיהו שמשעין שזה ר"ג המחזיר הנה אינו ר"ג הזקן שהי' בזמן הכית אלא ר"ג וקינו של רבי שהי' בימי רבי יהושע שהעבירוה מפני מחלוקתו ומינו רב"ע עמו והוא היס' לאחר החורבן . וקשה לאחר החורבן שאין הי' גולחין וגולחין רכיבין ואמרי' דקוקין והרי לא היה להם קרבן פסח ולא קיני' זבין ויולדת . וז"ל שאף לאחר החורבן היה מסתמלים בדברים הנדוכים אלו הי' ב"ה קיים שאם יבנה הבית בימייהם היו העניינים על מונס' . כמו שאמרו לענין יום הק' שהי' כולו אסור מטעם מחרה יבנה וכו' . וע"כ הכי הוא שפירש' אמרו בהלכה על שלשה מעברין את השנה והם אביב ומשום עומר ומשום פירות האילן משום כבודים ותקופת תשרי סיהי' תג' הסוכות בתוכה . והאי שלאחר החורבן אין אנו לריבין אלא מפני התקופה כלבד ואפ"ה אמרין גמרי' שכל אחד און מעברין אלא ודאי חף שאר הדברים היו מסתכלים אחר החורבן כמו קודם החורבן . ואם שייב ותאמר והלא העיבור שאלו נהגים בו עכשיו אינו בשביל אלו הדברים אלא בשביל התקופה כלבד זו אינו משונה שכבר אמרין שר' הלל בנו של ר' הנשיא הוא שתיקן לעבר כלל מחזור ג' ח' י"ה י"ד י"ט כמו שאנו נוהגים והוא תיקון דבר זה מפני דוחק הפסח ושאינה הסמיכה מתבטלת והוא עיבור שנים וקדש חדשים לעולם עד יבא משיח ונקטו אכל כשהיה מקדשים החדשים חדש בחודש ומעברין השנה בשנים הנדוכים או היה מסתכלים העניינים כאלו ב"ה קיים : **כל דרישות** שאתה דורש לא יהי' אלא לשבנו של תקום . פי' ולפיכך אין ראו' לעבר אלא בירושלים או בב"ה שהוא שכנו או ארץ יהודה והיו יודע שלשון שכנו הוא לשון כולל' כוונת חלוקות לפי הענין הנאמר עליו כשהוא מדבר בקרבנות הוא על בית המקדש כלבד ופעמים על ירושלים וכשהוא מדבר על אכילת קדשים קלים . ופעמים על כל ארץ יהודה כמו שאמרו כלן אין מעברין אלא ביהודה ולקמן אמרין גבי וקן ממרא' מלמד שהתקום גורם והוא לשבת הגוית דוקא : **מה משפט ביום** אף קידש ביום מיהא שמשעין דמספס אס' דנו בליגה לינו דין דהא ולפינן קידש החודש משפט' ובקידש אמרין ואם קדשוה בליגה לינו תקודש א"כ משפט אס' דנו בליגה בתחילת דין אינו דין שלא כדברי רבינו שחולל ז"ל שכתב שאם דנו בליגה בדיעבד שדינו דין והא הוי תיובתיה :

דף י"ב ע"א אמור מעתה ראוי היתה אותה השנה לומר שחא עיברה אלישע שהיא אחר העומר א"א שלא ביכרה אלא מין אחד אס' היתה השנה מעוברת והיוו דכפי' להם בכורים לאשמועי' שבכורים היה ללמד מה שאמר : **שעיבר** את השנה מפני הטומא' פי' רש"י ז"ל שנטמא' בימי אחא אבי שלח חששו לתורה והיו חוקי' מחזורין לחושב וידע שלא יספיקו כולם לבא ולטעה עד הפסח ועיבר את השנה .

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק דיני ממונות

שלתן סמוכין אחאי לא חשיב להו כהדיח כיון שהס חכמים גדולים
 וסמוכין כמיהו ומאי חושש. הו"ל לרב יהודה בן בבא אי חשיב להו
 כהדיח אלא חשיב שר"י סמוך א' מהס עס שנים תלמידים שנמתה
 עמו מש"ה לא מני להו אלא ר"י ככ"א שפוח העיקר מפני כבודו. כן
 נראה לי. אה"כ מלאתי להרמב"ן ז"ל שכמו כדברי כפר מהלכות
 סנהדרין: ערופת עגלה לאו ערובת תמס דקרא כתיב וכל
 זקני העיר יהיו הקרובים אל החלל ירחמו את ידיהם אל למדידת העיר
 שסביבות החלל: וקני השוק פירס סמוכין ומומתין אלא שאינן
 מתנין הסנהדרין וכן פירש רש"י ז"ל והכי מוכח בפ' מלות חליבה דלא
 הוה מרבינן מדיושות לחליבה אי לאו דכתיב לעיני יתירה או תמס
 דכתיב וקניס כדאיחא התם וא"ל לר' שמתען דרדיס וקני זקניך אחאי
 לא דריס שפטי שופטיך. וליחא דשפיר ה"ל למוכתב וקני שופטיך
 דוקאי הוה סמוך אבל שופטי בלא כ"ף א"ל לכותבו כי שופטי היא מלה
 שמוכה לדבר אחר:

ע"ב מצאן אבית פני והמהר עליהן וכו' בית פני
 הוא מקו' שהוסיפו על ירושל'י
 מפני שהיה נראה לככות תמס כענין בית פני של בהמה שהיא נכבשת
 בו ואין מקום זה קדוש כקדושת ירושלים. וקשה דמשמע לכאורה שאם
 מלאן בירושלים עמיה שמרחתו המראה ואינן כן דהא אמרינן מלמד
 תהיקום גורם שהוא לישבת הגוים כדלית' בפ' איזהו מקומן שליכת
 הגוים מהמיתה בקדוש לקיים מה שנאמר אליהם נבכ בעדת אל. ואמרי'
 שבית (ר"י ז"ל) מ' שנה קודם חורבן הבית גלתה סנהדרין וישבו לה כמות
 כדי שלא יהיו דנין דיני נפשות דרדשי אל המקום תלמד מהמקום גורם
 וזה התנות ה"ל כהר הבית שהרי ביר' גלויות שגלתו סנהדרין אחר
 ומתנות ירושלים אלא ע"כ אמת פני לאו דוקא אלא תמס דלורחיהו
 דבי נפקי להוסיף על העיר נפקי דרך שם אמר הכי. והאי דאמרינן
 הכי שילאו להוסיף על העיר נפקי דרך דוקא דכי מקדשו ומוסיפין על
 העירות לא אינטרבו לסנהדרין לאמרינן דרך בית פני אלא אשגרת לאון
 הוא כדתבן שכמועו חין מוסיפין על העיר ועל העורות ויש כיוצא בזה
 בתלמוד: **מתניחין** נטע רכמי ומעשר שני שאין דמיו ידועים
 בשלשם. וה"ל שנלמדו הקדש ועריבין כתיבי כהן שלשה כדלית' בנמרח
 אלא הכי מתא לן. וי"ל דמעשר שני כתיב בפרשה הקדש ואינן כי יגאל
 ומתעשרו ומקשה לי' להקדש לגבי שלשה והדר וליף נטע רכמי ומעשר
 בקדוש קדש כדאמרינן בעלמ' וליף קדש קדש תמעשר: **פרוין אורו**
בשרשה לקוחות פי' רש"י ז"ל בשלשה בני אדם בקיאיין במקח
 וממכר. ואינו מחזור דא"כ מאי חייב כפי בנמרח שלשתן מטיילין לתוך
 כוים א' יהיו ומאי נפקא לה מיני' א"כ הם שותפין לו לא הא חין לנו לידע
 מהם אלא דעותיהם. ועוד מקדמי ח' משמתי נשים שודין מעשר שני
 וכן מדקמי שודין ולא קמי שמון ש"ל שנאלן למדותן תמס מיירי לפיכ'
 פירשו לקוחות תמס. בני אדם הרולין ליקח וכל מי שעלה יומרו וכה
 במקחו כמו שקורין אבאק"ט בעל"ז ומ"ס כפי בנמרח שלשה מטיילין
 לבנים מהו דלמלא איבא למיחם לקנטיוו וכן פירשו בתוספות ז"ל:

דף ט"ז ע"א אדם יודע שאין ערך לכלי תמס הכי עומן
 וקשה דהא מלמא אמר' רב גידל
 תמס' דרב דסבור' לי' דאין אדם מוילא דכריו לבטלה. ואילו רב אהר
 בערק השולח גבי המקדש עבדו וכל לחירות ולא דמרינן לדמי קאמר
 ומקסי' ליה התם מההיא דקמי המקדש עבדו עושה ואוכל שלא הקדוש
 אלא דמיו ומקמי לה התם כר' מאיר דאמר חין אדם מוילא דכריו לבטלה
 אבל רב ס"ל דאדם מוילא וכו' והכל ס"ל דאין אדם מוילא. ומירנו
 דרב גידל א"ר דמירון הכל אליבא דר' מאיר דאמר דהתם מתנייתין ר'
 מאיר אבל רב תמסי' דנפשי' ס"ל דאדם מוילא דכריו לבטלה עוריס לומר
 דאפילו לרבין דפלוני עלה דר' מאיר דסבור דאדם מוילא דכריו לבטלה
 ה"ל במעשרין שחות תכן חודש דאדם טועה וסבר שיש לו ערך. אבל
 גבי כלי כ"ע דישו דאין ערך לכלי ונמח' ואמר לשם דמים: **במתפנים**
בפוטריים לערבו וכמו שפי' רש"י ז"ל בפירושו. וה"ל ולמס'
 לי שלשה הא ערבו קנוכיס הם כמורה לפי סגנו וכי תפוס מוטלילין
 בפוקיניהו כשי ערבו וי"ל דהא מלמא בעני קא מיירי שלא הספיקו
 המתלטים לפדיון ערבו וכשהוא פודה אותו נרדף ליתן כפי שזוין:
עשרה כהנים כתובים בפרשה ר"ל חד לגופי' הכן הוי מיעוט
 אחר מיעוט וא"ל הא אינטרין לן עשרה כהנים למנינא דבעינן וי"ד
 גבדו לפדיון קרקעות ואי לא כתב רחמנא אלא חד כהן ה"ל דבחד שני
 מה"ל הכי שייך הכהן מיעוט אחר מיעוט. ואיבא למימר דודאי עשרה
 כהנים למנינא דגבדו אינטרין אלא ר"ל דהכהן קא דרטינן דהוי מני'
 למימר כהן וכתיב הכהן הוי מיעוט אחר מיעוט ואחא לרבות אפילו
 ישראלים. ולפ"ז כי מקשינן לעיל בשלמא לר' יהודה היינו דכתיב כהן
 בלומר דכתיב ר"ל דהכהן וכו' בעינן אחד מהשלשה כהן אלא לרבין
 דאמרי בשלשה אפילו ישראלים ר"ל דהכהן למה לי דסבור' לן השתא
 וחליבא

דסבין קמח דכתיב גבי הקדש וגבי ערביין דוקא כהן ולא ישראל אלא
 לרבין דלא כפי כהן כלל כהן למה לי כלומר ר"ל דהכהן למה לי. ככ"ל:
מר סבר לאו ככלורת דמיון ומ"ס אמרי רבין דאין כהן חיוב
 שכונות מורה מקנת וק"ל כוונתיהו וקשה דהא ק"ל
 בכונות דכל העומד לגדור בגדר דמי ומשמע דשקין רבין ועבדו כרבי
 מאיר. ומירנו בשם הרמב"ן ז"ל שכמו כדאמרינן דמאי דאמרו רבין
 הכה דבקרקע דמי ה"ל דוקא כדיון של מורה מקנת מפני שהתניס על
 דבר מחובר היא שמה שהפקיד חללו לא ע"מ לגבור הפקיד אבל בעלמא
 קיימת לן דכל העומד לגדור בגדר דמי. ומיו מחובר דהא דמתי הכה
 לשער של עבד שאינו מאותו הטעם. אבל בתוספות תירלו שרין כ"כ
 אינו כשאר הדינין שאין שיעבדו אלא כהן שהוא קרקע תמס ולא כהן
 שהוא בקרקע וטעמא דמלמא שחלמא שחלמא דמתי סמכה על הקרקע תמס
 שאם וקטיא שום אדם מירי הלוקחות אבל מה שטעמו לגבור דמי
 כמטלילין שהלוה משלוקן מיד כ"כ חין אחריותו עליו: **אא"ע** לא שוכב
 דכתיב ואיסי כי יתן שכנתו כבהמה פירס ומשמע בין דרובע זכר בין רובע
 קניה: **א"ל אביי רבא** ממאי דהא ונס בעליו יומת וכו' פי'
 אביי ס"ל דמימא דקרא דונס בעליו יומת אחא למיתת האור ולמיתת
 בעלים תמס ואחאי אחרין במתנין דשיק קרא לא אחא אלא להקיס
 מיתת האור למיתת בעלים. והכי לו דכ"ל ח"כ לכתוב קרא וגם בעליו
 ולא לכותב יומת והיך מספיק לשני בעלים למיתת בעלים תמס ולהקיס
 המיתה זו לזו כדחוינן בקרא דהורגת את החיה ואת הבהמה תהרגו
 דאמרינן כמיתת האדם כך מיתת הבהמה שהכל בכלל מדכתב רחמנא
 יומת ס"ל דלא חייב רחמנא מיתה לבעלים אלא לגבול לן דכמיתת הבעלים
 בעלמא שהוא ככ"כ כך מיתת האור. ועד מקמי חייבין מיתת תמס וליפין
 כסקילה כלומר לשלם איחא לך דבעלים עומן חייבין מיתת תמס וליפין
 מקרא כולו מיתת הבעלים עומן ומקיס מיתת האור למיתת בעלים והאי
 דכתב רחמנ' יומת לגבול שלא יחייבו הבעלים סקילה אלא סייק ומתרינן
 כסקילה לם ק"ד קטל איחא בסייק ומתו כסקילה וכו' וכן כולה משמע
 וזה הפי' נראה שהוא דעת רש"י ז"ל וכן נכון חלל בתוספות סבירין דאביי
 לא הוה מספקא ליה כלל שיהי' הבעלים כמיתת האור למיתת בעלים
 ויבוכו לבטל: מאי דאמרינן במתנין דלאקמי מיתת האור למיתת בעלים
 אחא וכו' אפילו נאמר דלמיתת בעלים אחא קרא דונס בעליו יומת
 מ"מ תמילא נפקא סיקשא דכמיתת הבעלים כך מיתת האור וכדכתיב'
 עיל. ומירנו דלפי שנאמר מיתת האור ומתרינן מיתת בעלים
 אין ללמוד דלאקמי מיתת האור למיתת בעלים אבל כשנאמר שלא כל
 הכתוב למיתת תמס ספיר יליפין כמיתת הבעלים כך מיתת האור.
 והאי פירושא לא כהירא דא"כ מאי דמתרינן בנמרח ח"כ לכתוב קרא
 ונס בעליו ולשמוק ס"ק ח"כ דלמיתת בעלים תמס אחא לכותב קרא
 ולשמוק ולא הוי יליפין מיני' אלא מיתת הבעלים תמס ולא אמרי' דלאקמי
 מיתת זו לזו אחא אבל השתא דכתב רחמנא יומת אחא לאקמי תרנוייהו
 ולא שיהי' הבעלים כמיתת תמס. ואילו לא כהירא דמי הנותנת לבעלים
 איחא לך דלמיתת הבעלים תמס אחא קרא דונס בעליו יומת דמיתת אחא
 להקיס המיתה זו לזו לפיכך הפירוש הראשון עיקר:

ע"ב שור סיני בכמה אבל איס סיני לא קא חבשי לי'
 דודאי ככ"ל הוא שכשי' חומר
 מיתת האדם נאמר ככ"ל אבל כשור שהוא חידוש היא השאלה וי מקשיבין
 לאדשאו לא. וה"ל אחאי נפקי לה מינה מאי דהוי כהן דרוס וקבל
 סבר. וה"ל נפקי מינה לגבור דאי אמר הדיני נזיר א"ל מיתת שור סיני
 ככ"ל אי הוה ככ"ל הוה נזיר ולא חייבנו נזיר: **ארבא קסבר** חין
 להס תרבות ואין להס בעלים. ודאי פלוגתא דר' יוחנן וריס לקיס איב'
 דר' אליעזר היא דאילו לרבין דאמרי מיתת ככ"ל דהוי כשהמית קאמרי'
 אלא דפליגי אליבא דר' אליעזר דאמר כל הקודם להורג זכה דקאמר ר'
 יוחנן אע"פ שלא המיתו דאין להס תרבות ואין להס בעלים. ריש לקיס
 סבר דוקא החימו ואחילתיהו דרבין מתדר' חלל לא המיתו לא ויס להס
 תרבות ויס להס בעלים ואיבא למימד מתקין כפ"ל דכ"ק (ד"ט ס"ב)
 הזכיר והארי והדוב והנמר וכל הבהמה הרי הן מועדין מתחלתן ר"ל
 ח' בותן סהן בני תרבות אינן מועדין מתחלתן וקסי' דר' אליעזר אדר' א'
 ומרבין אדרבין דר' א' קאמר התם בותן סהן בני תרבות והכל קאמר
 ר' יוחנן אליב' דאין להס תרבות ואין להס בעלים. וקסי' דרבין
 אדרבין דהתם קא אמרי מועדין מתחלתן ומשמע דמותר להורגן בלא
 כ"ד כלל והכל בעי כ"ל. איבא למימד דרבין אדרבין לא קסי' דר' א'
 הו מועדין מתחלתן איבא למימד נמי שמימתן ככ"ל מירי דהוה אשור
 המועד ומדר' א' אדר' א' לא קסי' דהתם לא אמר אלא בותן סהן בני תרבות
 אינן מועדין שאם ידעו בהס נזירי' סהן בני תרבות סמוכין בהס ואינן
 מועדין מתחלתן חלל כשאין יודעין וזהו ה"ל התם חין להס תרבות שאף
 ע"פ שלא המיתו כל הקודם להורגן וכה' אליבא דר' יוחנן ורבין סבירא
 להו שאע"פ שדינין להיות מועדין מ"מ יש לן בעלים ומיתתן ככ"ל
 וחליבא

הירוש' סנהדרין להר"ן ז"ל פרק דיני ממונות ז

ואיבא ר"ע גמיר ר"ח מיקל טבי בזמן שהמיתו שאינן נרביין לדון בדיינים
אלא כל הקור להורגו וכו' ואע"פ שס"ס ידעו שס"ס בני תרבות ס"ל לר"ח
שאינן מועדין ורבנן ס"ל דאין להם תרבות שלא יהא מועדין אבל יש להם
בעלים ומיתתן ככ"ג ויש מן המפורשים שמתלמידי הגרסא מכה קוש' זו
ואין לורך :

דף ע"א ה"ג • מהו דתימא הואיל וכמב כל הדבר הגדול כל
דכרוי של גדול קת"ל ולא גרסינן ואית' ה"ג
מאס דלקמן כפ' בהן גדול גרסינן ל' בגוזה אחרינא לגביה גופו אבל
לגבי ממונו פשיט' ל"ב דלא אמרינן כל דכרוי של גדול : מאי קראה
ואחרי אחיתופל עיקר הגרסא כך היא ואחרי אחיתופל יהודיע בן בנייה
ואחיתר ושר הנבא למלך יואב אחיתופל זה יועץ יהודיע בן בנייה זה
סנהדרין אחיתר אלן אורים ותומים וכן הוא אומר וכתיבו בן יהודיע
הכרתי ועל הפלתי ולמה נקרא שמו הכרתי שכורתי דכריהו וכו' ואח"כ
שר נבא למלך יואב • וכך פירוש שמהלך לומדי הסדר מן הפסוק של
ואחרי אחיתופל שהוא מסדר הכל ופירוש על יהודיע בן בנייה שהוא
סנהדרין כמו שהוא מפורש בפרק גמרא הדין ואחריהו ה' ממלא מקום
אבותיו ופירשו על אביתר אלן אורים ותומים וכו' מפורש בכתובים
שהוא מזכירו על מפתח האר"ת וקודם שהסלימו ואח"כ ושר נבא למלך
יואב הביאו מקרא אחר שהוא מסייע ע"ן סנהדרין קודמין לאר"ת והוא
שנאמר וכתיבו בן יהודיע על הכרתי ועל הפלתי והן אר"ת כמו שמפרש
ההולך על שכורתי דכריהו ושמופליגים בתעשייה ומשמע ממה שאמר
הכתוב על הכרתי ועל הפלתי שהיו קודם להן וכן מנאנו במקום אחר
וכתיבו בן יהודיע והכרתי והפלתי זו היא שיטת רש"י הנכונה והמוסכמת
שאביתר המוזכר בפסוק ראשון הוא על כונת האר"ת • ומה שאמרו
בתוספות שהכרתי והפלתי הם סנהדרין • אינו נכון :

דף ע"א כתב • שבעים ושנים פתקין וכו' ת"ל לכתוב אלף
י"ב פתקין ל"ב כשטים ביר' ד יכתוב ששה
ששה כשטים וכתוב ה' ה' ויש לומר דנרא' לי שהסנהדרות עמנו יטלו
פתקיהן ואם היה השכטים עמנו בוררין לעמנו היחה מחלוקת ביניהן •
לפיכך ביררן משה רע"ה הראוין לשכניה : בערי בשפוס פירש
רש"י ז"ל להמית מכשפים הבורחים בכשפיהם להגלל מיד ב"ד וכו'
והרמב"ם ז"ל פי' בפ"ה מהלכ' סנהדרין כדי שידעו לדון אותם ושיכירו
מה הוא כי יצאק ומה שהוא ארבו כי יצאק וידעו ע"כ • וכך נכון : בר עיר
שאינו בה שנים לדבר ואחד לשמוע אין מוסיבין בה סנהדרין • פירש"י ז"ל
שנים לדבר כשבעים לשון וא' שאינו יודע לדבר הלשונות אלף שמבין כל
מה שהן אומרים כדי שאלו הנ' יוכלין לקבל עדות העדים שיעידו באויה
לשון מן הלשונות ולפי פירוש משמע דב"ד של שלש יוכלין לקבל עדותם
דיני נפשות • ואינו במשמע דודאי כל הכ"ד הנריבין בגמרא דין נריבין
הם בקבלת עדות הלכך משמע דכל הכ"ד נריבין שידעו לדב' בעי' ואלא
ושכולן וקבלו העדות מדיני נפשות וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפ' שני מהג'
סנהדרין • לפיכך פירשו שיהיו בעיר חוץ מן הסנהדרין באופן ג' שורות
שני חמשים גדולים הראוים ללמוד ולהורות בכל המורה כולה ואחד יודע
לשמוע ויודע לשאל ולחשיב • וזו הוא שאמרו שהיה ביבנה ארבע שורות
לא היו מהלל סנהדרין בימיו ר"ן בן זכאי שהלך ליבנה אלף כולן היו
תלמידיו והם ידעו לדבר לפניו ולשמוע מה שהוא אומר וכן פי' הרמב"ם
ז"ל בפרק ח' מהלכות הנזכר :

דף ע"ב משיחתן • מקדשתן פי' שהיו קדושים קדושת הגושב
לא היו להם פדיון הא' הם הקדושים כלי אחר
בפיו אע"פ דקדש מ"מ יכול לפדותו : ומניין שמתעמדים שופטים
לכל שבט ושטר פי' אפילו הי' שני כשטים בעיר אחת ומניין שמתעמדין
שופטים לעיר אחת אפילו בשבט אחד בשתי עיירות שחיבין להעמיד להן
סנהדרין קטנה : אחר טמונה על בולן פי' רש"י ז"ל סנהדרין
גדולה היוסבת בלשכת הגזית ונראה דה"ק סנהדרין גדולה ממונה כל
הסנהדרות על כל העיירות ועל השכטים שנאמר תתן דמשמע דלכ"ד
של ע"ה קא מוזיר ונרא' לי דר"ע ז"ל לא פליגו את"ק לפירוש רש"י ז"ל
ויש מפרשים אחר תמונ' על בולן היונו מופלא שב"ד שהוא חשוב שבולן
והוא הנשיא ולא הי' ממנין השכטים לר"ן ורבנן דאמרי לקמן ע"ה ומשה
עמיה לא ס"ל אחד ממונה על בולן ולא מחזור לי הפירושים דא"כ רבנן
ור"י לא פליגי אלף הם המופלא הוא ממנין ע"ה או לא אבל כולן ס"ל דהיו
ע"ה עם המופלא והא' לא משמע הכל בחתימתן לפיכך נראה לי דהכא

דף י"ח ע"א נמצאו • דיני ישראל שבעת רבוא וכו' אין חשבון
זה עולה ויפה שהרי לאחר שסקלת מהם
שרי אלפים שזו' מאות ושירי מאות שהם שש אלף ושירי חמשים י"ב אלף
ושירי עשרות הם סמ"ך אלף בכרי להו טובא • והעירובי הנכון בזה ששרי
עשרות אחד ממונה על ט' והכי מוכח בחתימתן ר' נחמ' אומר ר"ל
כנגד שרי העשרות והסנהדרין קטנה עומה בכלל החשבון וכדמונה להן
בגמ' בפר' אי נמי י"ב מאה ועשרים ששרי אלפים ושירי מאות ושירי
חמשים אינן מהלל המנין של ששים רבוא אלף וקיים היו מששים שנה
ומעלה שלא היו מהלל כדלית' בפרק י' שחולין :

דף ע"ב משיחתן • מקדשתן פי' שהיו קדושים קדושת הגושב
לא היו להם פדיון הא' הם הקדושים כלי אחר
בפיו אע"פ דקדש מ"מ יכול לפדותו : ומניין שמתעמדים שופטים
לכל שבט ושטר פי' אפילו הי' שני כשטים בעיר אחת ומניין שמתעמדין
שופטים לעיר אחת אפילו בשבט אחד בשתי עיירות שחיבין להעמיד להן
סנהדרין קטנה : אחר טמונה על בולן פי' רש"י ז"ל סנהדרין
גדולה היוסבת בלשכת הגזית ונראה דה"ק סנהדרין גדולה ממונה כל
הסנהדרות על כל העיירות ועל השכטים שנאמר תתן דמשמע דלכ"ד
של ע"ה קא מוזיר ונרא' לי דר"ע ז"ל לא פליגו את"ק לפירוש רש"י ז"ל
ויש מפרשים אחר תמונ' על בולן היונו מופלא שב"ד שהוא חשוב שבולן
והוא הנשיא ולא הי' ממנין השכטים לר"ן ורבנן דאמרי לקמן ע"ה ומשה
עמיה לא ס"ל אחד ממונה על בולן ולא מחזור לי הפירושים דא"כ רבנן
ור"י לא פליגי אלף הם המופלא הוא ממנין ע"ה או לא אבל כולן ס"ל דהיו
ע"ה עם המופלא והא' לא משמע הכל בחתימתן לפיכך נראה לי דהכא

סריק פרק דיני ממונות

פרק כהן גדול

דאי לאו דדייטנין ליה איסור הכי דיון ארבעה ה"ה דמשום מעלתו לא
דייטנין ליה וכיון דלא דייטנין לי' איסור לא מני דאין משו התקשו וקושו •
לפיכך נראה לומר שתיקרא הקושיא שהקס' דןפשיט הוא סמוכה על הכתוב
שמתם כל הדיני' א' הכנהי' כדכתי' וא' הכנהי' אשר יהיו בימי' ההם וגו' ואף
על הסבר כן סמוכה שדבר פשוט הוא זה ולא הולך התנא ללמד על ענין
זה כי ידוע הוא מן הכתוב ואין בדבר חידוש והסדר ליה דין אותנו
אינטרפא ליה ללמוד שאע"פ שהוא גדול בישראל דנין אותנו והדר אקסי' לי'
הא נמי פשיטא דכיון דידעינן מן קרא ותן סברא דדן פשיט' דדינן אותנו
לדין לן מי שהוא דן שלא יהיו דנין אותנו כדל' וכו' • וכ"כ מתניין
אינטרפא לן לאשמועינן הא דר"ל וטעמא קאמר דהו"ה דן לפי שדין
אותנו ליתא דר"ל ודאי קרא קאמר ופשוט הוא לכל אדם • ואע"ג דר"ל
זכה לומר בשמו מ"מ מלתא ברירא היא • ויש מתרבים עוד דאי מתני'
בעיא לאשמועינן הא דר"ל ס"ל למתני' למתנא בפירוש דהמקטא אחריי'
יש לו לקטש את עצמו וממילא ידעינן דכסן כיון דדן אותנו :

מתניתין • דן ודינו אותו • אידי דתנא בפירקא קמא שאין
דינן כ"ג אלף כב"ד של כשטים ואחוקסיים כהאי
פרקא כל מילי דכהן ואנב דתני כהן תני מלך וכל מילי דמלך ועתה הכי
הדר לתילתא קתיית' דיני ממונות זה בורר לו וכו' • דן ודינו אותו בגמ'
איכא תרי לישנא • לפוס לישנא קמא משמע דכדיני נפשות מיירי וקאמ'
פשיטא להוין סנהדרין גדולה להיות דיון עמהם והם ידעוהו אם יתחייב
נפשות והא' לא הוה לריבא למיתני דפשיטא היא לא אידי דכעי למיתנא
מלך דן לא ואל דנין אותנו תנא כמי גבי כהן דן ודינו אותו • ולפוס לישנא
אחרינא מיירי דיני ממונות וקאמ' דדן ודינו אותו אפי' בג' • והא' מילת'
פשיטא דממונו של כהן בשלשה כדאיתא בפ"ק גבי שורו של כהן גדול
ועכא ליבא מאן דטעי' דלגבי ממונו של כהן דכרוי של גדול אלף דעיקר
חדושא דמתני' כסוגג גולה ושאר עבר על עשה ול"ת שלוקה בשלש' והוי'
כדדיוט כלל דכרוי • ואע"ג דמלקות הוי בגופו אשמועינן בגמ' דהוי
בשלשה ועל זה הקשו בגמ' ואיתא ה"כ כלומר שמלקות של כהן ילקרי
דכרוי של גדול ומתדר ליה מי כתיב דכרוי גדול הדבר הגדול כתיב :
גמרא דן פשיט' לכאורה משמע דמקשה לי' מ'סברא ואמר פשיט'
למה לא יהי' דן כהן גדול אם הוא חכם הוא כשא' הסנהדרין
ומתדר ליה דנין אותנו אינטרפא כלומר דס"ד דמשום מעלתו לא יהיה
דנין אותנו כדאמרינן גבי מלך • והדר מקשה ליה הא כמי פשיטא וכו' •
וכא' פירושא לא כהדר דכיון דאינטרפא ליה לאשמועינן שדינן אותנו אף
ע"פ שמעלתו גדולה משה' תני דן והיבי דדר אקסי' ליה הא נמי פשיטא